Rok 11. Warszawa, dnia 15 maja 1935 r. Nr. 9

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Komitet Redakcyjny: *Józef Rożkowski, Juljusz Zdanowski, Jarosław Żaboklicki.*
Redaktor — *Bolesław Obszyński.*

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 28.—
Półrocznie	„ 14.—
Kwartalnie	„ 7.—
Miesięcznie	„ 3.—
Cena Nr. pojedyńcz.	„ 1.40

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Moniuszki 1a.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.
Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Moniuszki Nr. 1a — Telef. 5-92-63.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.
Przedruk dozwolony za podaniem źródła

CENY OGŁOSZEŃ

Strona w tekście: 300 zł., 1|2 str. 150 zł., 1|4 strony 75 zł. Poza tekstem za stronę 200 zł., 1|2 str. 100 zł., 1|4 str. 50 zł.
Dla Komunalnych Kas Oszczędności bilanse i tabl. (dostarc. bezpośrednio do admini.) za str. 70 zł., 1|2 str. 35 zł., 1|4 str. 20 zł.

Ś. p. Józef Piłsudski
Pierwszy Marszałek Polski
1867 — 1935

ORĘDZIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

DO OBYWATELI RZECZYPOSPOLITEJ!

Marszałek Józef Piłsudski życie zakończył.

Wielkim trudem Swego życia budował siłę w Narodzie, genjuszem umysłu, twardym wysiłkiem woli Państwo wskrzesił. Prowadził je ku odrodzeniu mocy własnej, ku wyzwoleniu sił, na których przyszłe losy Polski się oprą. Za ogrom Jego pracy danem Mu było oglądać Państwo nasze jako twór żywy, do życia zdolny, do życia przygotowany, a Armję naszą — sławą zwycięskich sztandarów okrytą.

Ten największy na przestrzeni całej naszej historji Człowiek z głębi dziejów minionych moc Swego Ducha czerpał, a nadludzkiem wytężeniem myśli drogi przyszłe odgadywał.

Nie Siebie tam już widział, bo dawno odczuwał, że siły Jego fizyczne ostatnie posunięcia znaczą. Szukał i do samodzielnej pracy zaprawiał ludzi, na których ciężar odpowiedzialności skolei miałby spocząć.

Przekazał Narodowi dziedzictwo myśli o honor i potęgę Państwa dbałej.

Ten Jego Testament, nam żyjącym przekazany, przyjąć i udźwignąć mamy.

Niech żałoba i ból pogłębią w nas zrozumienie naszej — całego Narodu — odpowiedzialności przed Jego Duchem i przed przyszłemi pokoleniami.

Prezydent Rzeczypospolitej

(—) *I. Mościcki*

Warszawa—Zamek, dnia 12 maja 1935 r.

W ostatnim hołdzie Zmarłemu

W dniu 14 maja wysłany został na ręce Pana Prezesa Rady Ministrów następujący telegram:

PREZES RADY MINISTRÓW

WARSZAWA

W obliczu śmierci Wielkiego Marszałka Polski przesyłamy na ręce Pana Premjera zapewnienie, że jesteśmy dalej gotowi służyć hasłu, które Wódz jak testament Narodowi zostawił — brać udział w wytrwałym wyścigu pracy.

Za Związek Związków Komunalnych Kas Oszczędności
(—) JULJUSZ ZDANOWSKI

W głębokim żalu po stracie Pierwszego Marszałka i Budowniczego nowej Polski wraz z całym Narodem Redakcja naszego pisma, jako organu Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie, skada na tem miejscu ostatni hołd Zmarłemu.

Na III Międzynarodowy Kongres Oszczędnościowy

Za kilka dni zjadą się do Paryża przedstawiciele kas oszczędności kilkudziesięciu narodów, aby w atmosferze szczerej wymiany zdań radzić nad sytuacją instytucyj oszczędnościowych w dobie kryzysu, omówić metody krzewienia idei oszczędności wśród młodzieży szkolnej oraz rozważyć niektóre zagadnienia związane z polityką operacyj czynnych kas oszczędności, jakiemi są polityka stopy procentowej, zabezpieczenie kredytów hipotecznych i nowy rodzaj czynności, gdzie oszczędność styka się z przezornością — ubezpieczenie na życie. Zarówno okres trwającego nieprzerwanie od lat kilku kryzysu, jak miejsce Kongresu, którem jest stolica narodu, którego oszczędność stała się przysłowiową i wzorem do naśladowania, jak wreszcie dobór zagadnień, stanowiących tematy obrad Zjazdu — nadają Kongresowi specjalne znaczenie.

Historja współpracy instytucyj oszczędnościowych na terenie międzynarodowym i kongresów, będących jej markantnemi etapami, jest niedługa, a przecież jakże wymowna! Dziesięć lat minęło od chwili pierwszego Kongresu Międzynarodowego Oszczędności, który odbył się w dniach 26 — 31 października 1924 r. przy udziale 354 delegatów w Medjolanie z okazji setnej rocznicy założenia największej na świecie Kasy Oszczędności Prowincyj Lombardzkich, mającej siedzibę w Medjolanie. Był to okres przeżywania bezpośrednich jeszcze skutków światowej zawieruchy wojennej. Wprawdzie zniszczone działaniami wojennemi obszary odbudowały się powoli, ułożyły się na nowych podstawach międzynarodowe stosunki polityczne, jednakże międzynarodowa współpraca gospodarcza nie mogła przybrać pożądanych rozmiarów, przedewszystkiem na skutek powszechnej inflacji i dewaluacji walut, jakie wojna światowa w spadku zostawiła prawie wszystkim narodom. Należało za wszelką cenę odbudować przedwojenny zmysł oszczędności, który w czasach wojny i inflacji zanikł niemal zupełnie. To też we wszystkich państwach poczęto znowu otaczać opieką sparaliżowane w czasie wojny kasy oszczędności. Aby uzgodnić wytyczne pracy instytucyj oszczędnościowych, okazała się konieczność międzynarodowego porozumienia się ich przedstawicieli. W tym właśnie celu zwołano pierwszy Międzynarodowy Kongres Kas Oszczędności do Medjolanu.

Tematem obrad Kongresu było poznanie organizacji i ustawodawstwa kas oszczędności w poszczególnych państwach, propaganda oszczędności, przedewszystkiem wśród warstw robotniczych i drobnego mieszczaństwa, opieka nad oszczędnością emigrantów, określenie granic działalności kas w stosunku do funkcyj banków, wreszcie stworzenie międzynarodowego biura badań i współpracy kas oszczędności. W ten sposób doszło do utworzenia Międzynarodowego Instytutu Oszczędnościowego w Medjolanie, które stało się zdarzeniem przełomowem w dziejach oszczędności świata. Uchwalony w dniu 28 czerwca 1925 roku statut jako zadania Instytutu Oszczędnościowego ustalił:

a) coraz ściślejsze współdziałanie i coraz wyższy rozwój ideałów, któremi kierują się kasy oszczędności w swej pracy, a specjalnie w swej działalności

podstawowej: propagandzie oszczędności we wszystkich warstwach społecznych;

b) wzajemne najlepsze zapoznanie się z organizacją, funkcjonowaniem i działalnością kas oszczędności w różnych krajach;

c) ulepszenie ich organizacji, funkcjonowania i działalności;

d) rozwój oszczędności i odnośnych instytucyj w różnych krajach;

e) koordynacja ich pracy na terenie międzynarodowym;

f) perjodyczne organizowanie międzynarodowych kongresów oszczędnościowych i realizacja ich uchwał.

Dla zadokumentowania historycznego znaczenia pierwszego Kongresu Oszczędnościowego dzień jego zamknięcia, dnia 31 października, stał się międzynarodowem świętem instytucyj oszczędnościowych, obchodzonem obecnie przez wszystkie cywilizowane narody świata.

W innych warunkach zarówno ogólno - gospodarczych świata, jak i organizacyjnych instytucyj oszczędnościowych odbywał się drugi Międzynarodowy Kongres Oszczędnościowy, który w dniach 7 — 12 października 1929 roku zgromadził w Londynie zgórą 400 uczestników, pochodzących z 27 państw. Ten 5-letni okres stopniowego powrotu do stosunków normalnych po światowej burzy dziejowej i niemniej dotkliwej dla kapitalizacji katastrofie inflacji, był dla oszczędności okresem stopniowego jej, zdawałoby się, bezpowrotnie straconego znaczenia, jako pierwszorzędny czynnik gospodarczy. Świadomość, że zorganizowana oszczędność przetrwała zwycięsko ogniowe próby wielkich kryzysów politycznych i załamań gospodarczych, stanowiły atmosferę, w której toczyły się obrady drugiego Kongresu. Zabarwienie i tło obradom nadawał nadto szczytowy okres „prosperyty“ — postępującego rozwoju konjunktury.

W konsekwencji, aczkolwiek program i tematy obrad II-go Kongresu nie różniły się od programu Kongresu Medjolańskiego, rezolucje, które I-szy Kongres wypowiedział jako ostrożne dezyderaty, zostały w Londynie potwierdzone już jako pewniki o wartości, ustalonej doświadczeniem 5-letniem, jak również częściowo uzupełnione na podstawie tegoż doświadczenia. Obradowano więc nad zasadniczemi usługami oddawanemi przez kasy oszczędności społeczeństwom w poszczególnych krajach, zastanawiano się nad postępami poczynionemi przez kasy od czasu I-go Kongresu w dziedzinie organizacji, ustawodawstwa, propagandy i opieki nad wkładami emigrantów, pozatem tematem obrad był Instytut Międzynarodowy, sprawa dodatkowych usług kas oszczędności, jak porady w lokowaniu funduszów, opracowywanie budżetów rodzinnych i t. p., wreszcie działalność wychowacza kas oszczędności i propaganda oszczędności przez filmy.

Pięciolecie, które upłynęło od ostatniego Kongresu, przypada na okres nienotowanego w dziejach kryzysu gospodarczego, który wycisnął swe piętno zarówno na obliczu gospodarczych stosunków międzynarodowych, jak i gospodarce narodowej poszczególnych państw. Poza spadkiem produkcji i obrotów, który pociągnął za sobą ogromne zmniejszenie dochodu jednostek i społeczeństw, przeżywamy okres powrotnego załamania się lub świadomej dewaluacji większości walut świata i okres odżywania zgubnych haseł inflacyjnych, mających być środkiem leczenia kryzysu. Okres to dla kas oszczędności niewątpliwie ciężki i wymagający z jednej strony szczególnie wytężonej propagandy przy jednoczesnem zwalczaniu pomysłów inflacjonistycznych, a z drugiej wielkiej ostrożności i rozwagi w polityce kredytowej kas. Te warunki chwili nadadzą charakter obradom trzeciego Międzynarodowego Kongresu Oszczędnościowego, który się odbędzie w dniach 20 — 25 maja w Paryżu.

Udział delegacji polskich kas oszczędności zapowiada się szczególnie licznie. Od czasu bowiem Kongresu Medjolańskiego, w którym wzięło udział zaledwie 4 delegatów naszych instytucyj, oraz od Kongresu Londyńskiego, na którym byliśmy reprezentowani już przez 10 delegatów, kasy oszczędności w Polsce zrobiły duży krok naprzód; zarówno pod względem ustawodawczym, organizacyjnym i osiągniętych rezultatów. Komunalne kasy oszczędności uzyskały jednolitą strukturę prawną, opartą od niedawna na nowych podstawach; pod względem organizacyjnym objęły swą siecią cały kraj w liczbie 439 jednostek wraz z oddziałami, zbiornicami i lombardami, skupiając się w 4 przymusowych związkach rewizyjnych i dobrowolnej organizacji centralnej w Warszawie; jeżeli wreszcie chodzi o rezultaty gospodarcze, to wkłady wzrosły z 94 miljonów zł. w roku 1926 na 674 wzgl. (z 2 kasami niekomun.) na 706 milj. zł. w marcu r. b. Liczba oszczędzających w K. K. O. wzrosła do 1.423.000 osób. Podobny rozwój wykazała P. K. O. To też liczba 80 delegatów, w czem 64 z ramienia K. K. O., którzy będą reprezentować Polskę oszczędnościową w Paryżu oraz 4 referaty zgłoszone ze strony polskiej na Kongres, w czem 1 referat generalny, są zewnętrznym wyrazem dokonanego w ciągu ostatnich lat 10 postępu na polu oszczędności.

Trzeciemu Międzynarodowemu Kongresowi Oszczędności, w szczególności naszej na nim reprezentacji, życzymy owocnych obrad.

Stan gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych w roku 1933

(Dokończenie).

Drugim przejawem kapitalizacji lokalnej w kasach gminych są kapitały własne: zakładowy i zasobowy. Pierwszy powiększył się w roku 1933 o 10,5%, a więc mniej, niż w roku 1932; jest to wynikiem ustania procesu powstawania nowych kas. Kapitał zasobowy, powstający z dochodów kas, ze względu na duże powiększenie się liczby kas, pracujących ze stratami, powiększył się w 1933 r. również nieznacz-

nie, bo tylko o 11%. W niektórych kasach kapitał zasobowy musiał być użyty na pokrycie ich strat. To też liczba kas, rozporządzających kapitałem zasobowym w 1933 r. spadła z 823 do 804.

W poszczególnych województwach rozwój kapitałów własnych w 1933 r. przedstawia się, jak niżej:

Województwo	Wzrost kapitałów własnych		Przeciętny kapitał. wł. na 1 kasę	Wzrost przec. kap. wł. w %	Stosunek % kap. wł. do sumy bilansu
	w złotych	w liczbach % wych			
Ogółem Polska 1932 r.	**716.195**	**10,6**	**7.847**	**11,6**	**28,4**
Ogółem Polska 1933 r.	**382.886**	**5,4**	**8.207**	**4,4**	**30,0**
Białostockie	20.838	5,9	7.924	3,8	40,0
Kieleckie	70.592	4,2	7.630	3,4	27,3
Lubelskie	114.292	4,8	10.466	5,6	35,8
Łódzkie	101.098	10,1	7.670	9,4	40,2
Warszawskie	48.146	4,7	6.054	2,4	26,1
Poleskie	11.668	15,6	6.256	11,2	31,0
Wileńskie	13.165	6,5	11.375	6,5	22,3
Wołyńskie	3.087	0,6	8.310	2,1	18,1

Rozwój kapitałów własnych, jak widzimy z powyższego, jest o wiele słabszy w 1933 r., niż w 1932 r. Pomimo tego przeciętne kapitały własne w poszczególnych kasach powiększają się. Pozatem kapitały własne w 1933 r. zajęły o wiele poważniejszą pozycję w bilansie, niż w latach poprzednich, ze względu na redukcję w tym ostatnim kapitałów obcych (wkładów i długów).

Stan kapitałów pozamiejscowych, pochodzących z kredytu po większej części z P. B. R., w pewnej jednak części i z K. K. O., uległ w 1933 roku dalszej redukcji, zmniejszając się w stosunku do 1932 r. o 3,7%. Redukcja ta ma jednak o wiele słabsze tempo, niż w latach poprzednich; w 1932 r. ona np. wynosiła 23,9%. Kredyt, otrzymany przez kasy gminne, jest dosyć uciążliwy i nie rzadko płacone za niego oprocentowanie przewyższa oprocentowanie udzielanych przez kasy pożyczek. Z sumy 7.752.798 zł. długów kas gminnych 6.534.000 zł. przypada na P. B. R. Na resztę zaś t. j. 1.288.798 zł. składają się zaległe procenty przez niektóre kasy swoim wierzycielom, przejęte przez nie zadłużenia rolników w K. K. O. oraz niewielki kredyt gotówkowy, uzyskany od tych ostatnich instytucyj.

Przeciętne zadłużenie na jedną kasę w 1933 r. wynosiło 12.001 zł., gdy w 1932 r. 11.029 zł. Zwiększenie przeciętnego zadłużenia kasy przy jednoczesnym zmniejszeniu się ogólnego zadłużenia kas gminnych tłomaczy się przeprowadzonemi przez wiele z nich spłatami drobnych długów, co dało w tych ostatnich kasach powód do zupełnej likwidacji tej pozycji bilansowej w 1933 r.

Reasumując powiedziane o zasadniczych kapitałach obrotowych kas gminych, dla orjentacji podajemy zestawienie, charakteryzujące ich stanowisko w bilansach w szeregu ostatnich lat:

Pozycje bierne bilansu	*%-wy stosunek do sumy bilansowej w 1931 r.*	*w 1932 r.*	*w 1933 r.*
Kapitały własne	23,4	28,4	30,9
Wkłady	28,4	31,6	31,5
Długi	41,5	34,1	32,9
Czysty zysk	3,2	2,2	2,1
Inne	3,5	2,7	2,6
Razem	100,0	100,0	100,0

Na dobro kas gminnych można policzyć, iż pomimo bardzo powolnego tempa rozwoju kapitałów lokalnych, składanych do nich, dążą one stale do wyeliminowania ze swej działalności kapitałów zamiejscowych, zwykle drogich i narzucających im swoją politykę finansową.

Akcja pożyczkowa kas gminnych musiała się dostosować do stanu kapitałów w tych kasach. Równocześnie z pewnem zmniejszeniem się ich musiała nastąpić i redukcja udzielanych pożyczek. Jak się to zjawisko ukształtowało w rzeczywistości w 1933 r., omówiliśmy już przy obrotach kas. Tu musimy zaznaczyć jeszcze, że udzielanie nowych pożyczek musiało być bardzo słabe, a cała akcja kas w tej dziedzinie ograniczała się przeważnie do prolongat starych udzielonych przez nie pożyczek. Akcję kredytową prowadziły kasy w 1933 r. już przeważnie na rachunek kapitałów miejscowych, które pokryły ją w 65,7%, a w tem kapitały własne w 32%.

Pod względem ilościowym ruch pożyczek w 1933 r. (154.559 pożyczek) wzmógł się przeszło o 10% w stosunku do 1932 r. (149.203 pożyczki), co przy zmniejszeniu się ogólnej sumy pożyczek musiało wywołać obniżenie wysokości przeciętnej pożyczki ze 150,6 zł. w 1932 r. do 143,3 zł. w 1933 r., t. j. o 4,9%.

Ilość udzielonych pożyczek nie pokrywa się z ilością pożyczkobiorców. Tych ostatnich jest więcej.

Z kredytu kas gminnych w 1933 r. skorzystało 169.352 osoby fizyczne i prawne. W stosunku do 1932 r. liczba ta była mniejsza o 2.193 osoby, t. j. o 1,3%.

Skład pożyczkobiorców w/g ich zajęcia w 1933 r. był następujący:

Prawie 95% ogółu pożyczkobiorców stanowią rolnicy, a w tem właściciele gospodarstw karłowatych albo bardzo drobnych 84,3%. Inne zawody z pożyczek korzystają w drobnych rozmiarach. W pewnym stopniu uzyskują jeszcze rzemieślnicy rozproszeni po wsiach, a pracujący przeważnie w charakterze rzemieślników ludowych. Instytucje są zasilane przez kasy gminne w bardzo słabym stopniu. Bezrolna ludność robotnicza na wsi również korzysta z tych kas tylko w nikłyhc rozmiarach.

Kończąc omawianie stanu gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych, należy zaznaczyć, że ani ich organizacja, ani działalność nie doznały poprawy. Pracując wśród ludności wyłącznie rolniczej, w pierwszym rzędzie i w stopniu najsilniejszym muszą one odczuwać ciężką sytuację rolnictwa. Załamanie się wzrostu wkładów, zamrożenie przerażają-

WOJEWÓDZTWA	Rolnicy, władający ziemią:						Robotnicy	Rzemieślnicy	Inni	Inst.	Ogółem
	do 5 ha	do 10 ha	do 20 ha	do 30 ha	powyż. 30 ha	Razem					
Ogółem Polska	**95.353**	**42.491**	**14.020**	**2.319**	**1.436**	**160.672**	**1.415**	**1.633**	**5.059**	**573**	**169.352**
(Liczby bezwzględne)	(859)	(838)	(736)	(367)	(337)		(318)	(387)	(724)	(290)	
(Liczby %-towe)	**56,3**	**28,0**	**8,3**	**1,4**	**0,9**	**94,9**	**0,8**	**1,0**	**3 0**	**0,3**	**100,0**
Białostockie	2.860	3.121	1.628	290	114	—	43	47	307	29	8.439
	(45)	(45)	(33)	(31)	(23)	—	(18)	(15)	(42)	(17)	(45)
Kieleckie	23.169	7.172	960	51	60	—	297	291	755	75	32.830
	(188)	(180)	(150)	(24)	(33)	—	(48)	(66)	(148)	(46)	(188)
Lubelskie	33.034	13.651	3.035	346	157	—	350	550	1.192	154	52.469
	(231)	(223)	(187)	(78)	(69)	—	(84)	(122)	(193)	(93)	(230)
Łódzkie	7.208	4.514	1.103	120	115	—	219	285	811	60	14 445
	(131)	(130)	(109)	(47)	(43)	—	(65)	(66)	(107)	(30)	(130)
Warszawskie	9.575	7.761	3.327	775	469	—	312	272	747	160	23.398
	(169)	(167)	(158)	(108)	(92)	—	(66)	(77)	(145)	(56)	(170)
Poleskie	1.687	1.408	652	111	51	—	18	13	57	19	4.016
	(12)	(11)	(12)	(8)	(8)	—	(2)	(2)	(8)	(8)	(12)
Wileńskie	3.304	2.776	1.366	363	323	—	82	44	301	17	8.576
	(18)	(18)	(18)	(18)	(17)	—	(11)	(8)	(17)	(8)	(18)
Wołyńskie	14.510	7.078	1.952	263	197	—	94	131	889	59	25.180
	(65)	(64)	(63)	(53)	(52)	—	(23)	(31)	(64)	(32)	(65)

cej części aktywów i zmniejszona dochodowość kas jest niewątpliwie odbiciem położenia wsi.

Kasy gminne przechodzą ciężki okres swej historji. Jak z niego wyjdą, trudno dziś jeszcze przesądzać. Jedynie racjonalny, zdawałoby się, postulat — reorganizacja ich działalności, w dzisiejszych ciężkich warunkach jest trudny do zrealizowania. Mając do czynienia z nieznacznym stosunkowo odpływem wkładów w 1933 roku, kasy poradziły sobie w ten sposób, że zredukowały do minimum spłatę otrzymanych z P. B. R. kredytów, przy jednoczesnem uzyskaniu stamtąd dalszej pomocy kredytowej. Oczywiście w tych warunkach akcja pożyczkowa kas ograniczyć się musiała w przeważającej mierze do prolongaty starych pożyczek.

Z osiągniętych (508 tys. zł.) zysków tylko 53 tys. przeznaczono na akcję społeczną; reszta poszła na statutowe powiększenie funduszu zasobowego.

Koszty administracyjne wyniosły 2,7% sumy bilansowej [1]).

Stanisław Kopczyński.

---

[1]) Przytoczony powyżej materjał statystyczny został zaczerpnięty lub obliczony na podstawie danych wydawnictwa P. B. R. „Rocznik gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych" za 1933 r.

Zadłużenie drobnych gospodarstw rolnych

W Nr. 16 „Oszczędności" z 1934 r. w artykule p. t. „Zadłużenie gospodarstw wiejskich" omówiłem strukturę zadłużenia drobnego rolnictwa na podstawie badań Państw Instytutu Nauk. Gospod. Wiejskiego w Puławach oraz pracy J. Krzeczkowskiego i Z. Sobierańskiej „Przyczynki do poznania stosunków kredytowych wśród drobnej własności rolnej w woj. centralnych i wschdonich".

Zaznaczyłem wtedy, że podobne badania mają przedewszystkiem wartość dla zorjentowania się w wewnętrznej strukturze zadłużenia oraz jego dynamice, natomiast z dużem zastrzeżeniem ze względów metodologicznych należy przyjmować absolutne cyfry co do wysokości ogólnego zadłużenia.

Posiadamy obecnie trzeci tomik prac Państw. Inst. Nauk. Gosp. Wiejskiego o zadłużeniu drobnych gospodarstw, obejmujący stan zadłużenia na 1 lipca 1934 r. Dwa poprzednie dotyczyły kolejno zadłużenia na 1 lipca 1931 r. i 1 lipca 1933 r. Ostatnia praca potwierdza naogół wnioski co do struktury kredytowej wsi, wyprowadzone na podstawie poprzednich materjałów, a pozatem wskazuje na zupełnie nowe zjawiska, często bardzo niepokojące, a nawet groźne dla przyszłości drobnego rolnictwa.

„Z dotychczasowych badań p. A. Brody (autora omawianej pracy — przyp. mój) wynika niewątpliwie, że drobne rolnictwo samorzutnie i usilnie dąży do pozbycia się ciążących na niem długów oraz wykazuje dużą rezerwę przy zaciąganiu nowych zobowiązań", — pisze w przedmiowie prof. W. Staniewicz. A dalej dramatyczna treść, stłumiona powściągliwemi słowami: „W tym celu rolnictwo drobne usilnie oszczędza i to zarówno w dziedzinie spożycia osobistego. Badania p. A. Brody ujawniły również pewne niepomyślne z punktu widzenia polityki agrarnej fakty, a mianowicie dosyć częstą odprzedaż ziemi, celem pozbycia się długów, nawet w gospodarstwach drobnych lub karłowatych, oraz częste realne podziały gospodarstw przy działach rodzinnych, wynikające z niechęci przyjmowania na siebie spłat rodzeństwa i związanych z tem obciążeń dłużnych".

W ostatnim roku obserwujemy powszechne zjawisko spadku zadłużenia. Spadek ten przypisać nale-

ży efektywnej spłacie długów i częściowemu umorzeniu niektórych kategoryj wierzytelności, choć trudno było zbadać wzajemne ustosunkowanie tych środków likwidacji długów. Trzeba pozatem stwierdzić, że spłata długów odbywała się w przeważającej mierze drogą odprzedaży lub prostego odstąpienia gruntów lub inwentarza. Pozatem wszelkie przychody pozagospodarcze, zarobki uboczne obracane są na zaspokojenie żądań wierzycieli. Jak pisze jeden z uczestników ankiety (pow. Dolina), „poziom życiowy na wsi spadł do minimum, ale rolnicy dokładają wszelkich starań, aby długi oddać. Wyprzedają inwentarz żywy, mleka ani jaj prawie nie jedzą, bo trzeba to sprzedać na dług". Na terenie woj. południowo - wschodnich, gdzie rozpowszechniony był zwyczaj zaciągania pożyczek w dolarach, jego dewaluacja wpłynęła w znacznym stopniu na redukcję długów.

W latach kryzysowych wogóle, w ostatnim roku szczególnie, najszybsze tempo spadku zadłużenia wykazują gospodarstwa najmniejsze, do 5 ha. W porównaniu do r. 1931 wysokość zadłużenia w tych gospodarstwach spadła prawie o połowę (do 55%), natomiast w grupie gospodarstw największych (od 20 do 50 ha) spadek w tymże okresie wyniósł zaledwie 14%. W związku z tem kontrast pomiędzy zadłużeniem na jeden hektar w najmniejszych i największych gospodarstwach został silnie złagodzony.

W 1931 r. zadłużenie na 1 ha w grupie gospodarstw do 5 ha było wyższe o 68%, niż w grupie od 20 do 50 ha (zł. 491 i zł. 293), a w 1934 r. zaledwie o 6% (zł. 269 i zł. 253).

Największy spadek zadłużenia wykazują gospodarstwa woj. południowych (45% w stosunku do 1931 r.), następnie woj. centralne (34%), woj. wschodnie (24%) i wreszcie zachodnie, które jeszcze, jako jedyne, wykazywały wzrost w 1933 r. 10%.

Jak już wiemy z poprzedniego artykułu, zadłużenie gospodarstw podzielone zostało na cztery kategorje: 1) kredyt finansowy, 2) kredyt towarowy, 3) podatki, świadczenia i usługi oraz 4) spłaty rodzinne.

Charakterystycznem dla gospodarki rolnej w okresie kryzysu jest, że największy spadek, bo o 71% w stosunku do 1931 r., wykazuje kredyt towarowy, następnie spłaty rodzinne (43%), natomiast kredyt finansowy oraz podatki, świadczenia i usługi okazują się najbardziej sztywnemi (spadek o 27% i 30%).

Nas najbardziej interesuje kredyt finansowy, przez który rozumiemy pożyczki zaciągnięte w instytucjach kredytowych i u osób prywatnych. W tej dziedzinie mamy do zanotowania ciekawe zjawisko prawie niezmiennego poziomu obciążenia finansowego wobec instytucyj kredytowych. W porównaniu z r. 1931 zadłużenie u osób prywatnych spadło o 35%, natomiast w instytucjach kredytowych tylko o 5%. Zjawisko to tłomaczy omawiana praca „przedewszystkiem wyczekującą polityką instytucyj kredytowych, które przeważnie nie były w stanie z taką elastycznością, jak wierzyciel prywatny, należności swych ściągnąć, a powtóre znaczną rolę odegrały tu prawdopodobnie bonifikaty ze strony wierzycieli prywatnych". Owa niezmienność jest jednak iluzoryczną, albowiem kształtowanie się zadłużenia w instytucjach jest bardzo różne zależnie od wielkości gospodarstwa; dopiero przeciętna dla całej badanej grupy gospodarstw daje obraz niezmienności zadłużenia. Mianowicie w grupie gospodarstw do 5 ha zadłużenie w instytucjach na 1 ha spadło o 106 zł. z 214 zł. do 108 zł.; w grupie od 5 do 10 ha o 31 zł. z 164 zł. do 133 zł., w grupie na 10 do 20 ha wzrosło natomiast o zł. 7 z 118 zł. do 125 zł., a w grupie od 20 do 50 ha o 3 zł. z 120 zł. do 123 zł.

W grupie instytucyj wyjątkowe miejsce zajmuje Państwowy Bank Rolny, którego wierzytelności nie tylko stosunkowo, ale i absolutnie wzrastają z wyjątkiem gospodarstw najmniejszych (do 5 ha), gdzie zadłużenie na 1 ha w P. B. R. spadło o 15 zł.; stosunkowy jednak udział Banku w zadłużeniu tych gospodarstw w instytucjach wzrósł. Omawiana praca zjawisko zwiększenia się wierzytelności P. B. R. tłumaczy: 1) konwersją niektórych kredytów, 2) przejęciem przez P. B. R. niektórych pożyczek z innych instytucyj, jak np. ze spółdzielni kredytowych lub kas komunalnych i 3) opieszałością dłużników, wstrzymujących się z płaceniem rat i procentów w oczekiwaniu dalszych ulg.

Dla nastrojów, panujących na wsi w dziedzinie kredytowej, charakterystycznem jest zdanie jednego z uczestników ankiety z pow. nowogródzkiego, który pisze, że „utarło się pośród rolników zdanie, że długów zaciągniętych dawniej nie będzie się płacić, albo się będzie płacić połowę, to też z tego powodu nie płacą lub płacą słabo".

W pozostałych instytucjach zadłużenie rolników wykazuje naogół stosunkowy i absolutny spadek. Przodują w tej dziedzinie spółdzielnie kredytowe. Należy to niewątpliwie w znacznym stopniu przypisać wybitnie lokalnemu charakterowi spółdzielni, posiadających przez to większe możliwości ściągnięcia drobnych naogół wierzytelności. Z drugiej jednak strony nie należy zapominać o kurczeniu się akcji kredytowej spółdzielni wskutek spadku u nich wkładów, obserwowanego od dłuższego czasu.

Inaczej zupełnie układają się stosunki rolników z komunalnemi kasami oszczędnościowemi i gminnemi kasami pożyczkowo - oszczędnościowemi. Zadłużenie w tych kasach maleje w grupie gospodarstw mniejszych do 10 ha, a w grupie gospodarstw najmniejszych do 5 ha, wykazuje spadek aż do 50% w stosunku do 1933 r. Zjawisko to posiada, w mojem przekonaniu, dwie strony: z jednej, jak to już stwierdziliśmy, dążenie drobnych rolników do pozbywania się długów, z drugiej instytucje wierzycielskie pragną zapewne pozbyć się w pierwszym rzędzie tych należności, które w ich przekonaniu są bardziej kosztowne w administrowaniu i reprezentują mniejsze zabezpieczenie — w gospodarstwach większych od 20 do 50 ha obserwujemy niewielki wzrost zadłużenia w kasach w stosunku do roku 1933. Przeciętna dla całej badanej grupy gospodarstw pozostaje prawie na tym samym poziomie (spadek o 6%), jak w roku 1933. Należy jednak pamiętać, o czem była mowa w poprzednim artykule, że zadłużenie w kasach w czasie od 1 lipca 1931 r. do

1 lipca 1933 r. wykazało najsilniejszy spadek. Wierzytelności kas wykazują największą tendencję do spadku w województwach południowych (12%). Natomiast w innych województwach wysokość zadłużenia utrzymuje się prawie na poziomie 1933 r.

Omawiana praca przynosi pierwsze badania nad wysokością zaciągniętych w danym roku gospodarczym pożyczek. Badania te stwierdzają, że kredyt na wsi jest w miarę pogłębiania się kryzysu coraz rzadszem zjawiskiem. W porównaniu do r. 1930/31 spadek zaciągniętych kredytów wyniósł 85%. Powody tego stanu rzeczy leżą zarówno po stronie wierzycieli jak i dłużników. Wieś nie chce pożyczać, również wsi niechętnie pożyczają. „Teraz na wsi pożyczyć złotówkę stało się zupełnie niemożliwe dlatego, że brak gotówki i że jeden drugiemu nie wierzy. Weksel przestał grać swoją rolę" — pisze rolnik z pow. Mołodeckiego. Dla orjentacji podaję, że w 1930/31 roku wysokość zaciągniętych kredytów na 1 ha wynosiła 67,5 zł., a w 1933/34 r. 9,3 zł., z czego na instytucje kredytowe przypada zł. 4,60, osoby prywatne zł. 4,70. Udział instytucyj kredytowych w obsługiwaniu wsi kredytem spada na rzecz osób prywatnych. W r. 1931 udział osób prywatnych w kredycie finansowym zaciągniętym w tym roku wynosił 38%, w r. 1933/34 już 51%. Znaczna część pożyczek idzie na spłatę długów i procentów oraz na spłaty rodzinne.

Pro domo nostra należy zauważyć, że udział kas komunalnych w nowych kredytach jest znaczny i przekracza ich procentowy udział w ogólnem zadłużeniu rolnictwa. Udział kas w ogólnem zadłużeniu finansowem na 1 ha wynosi przeciętnie 12%, natomiast w nowych kredytach 28%, dochodząc w woj. centralnych do 41%. Świadczy to wymownie o roli, jaką kasy spełniają względem rolnictwa w najcięższych dla niego czasach.

S. M.

Bank akceptacyjny w 1934 r.

Rok 1934 był dla Banku Akceptacyjnego właściwie pierwszym rokiem normalnej działalności. Gdy w 1933 zatwierdzono 1832 układy na ok. 10 milj. zł., to do końca 1934 roku ilość zatwierdzonych układów wzrosła do 89.049 na sumę ok. 140 miljonów złotych. Przytem należy zaznaczyć, że większość tej pracy przypada na pierwsze półrocze, w półroczu drugiem tempo akcji konwersyjnej znacznie zmalało. „Przyczyn tego zjawiska — mówi sprawozdanie Banku — szukać należy w zapowiedziach zmian ustawodawstwa oddłużeniowego w rolnictwie. Enuncjacje pochodzące ze sfer rządowych, znalazły odbicie w prasie, która szeroko omawiała i komentowała zapowiadane dekrety oddłużeniowe. Prasa, nie wyłączając fachowo-rolniczej, sugerowała rolnictwu daleko idące ulgi, włącznie do znacznego skreślenia długów, a więc ulgi większe i szersze, aniżeli przewidywały zapowiedzi miarodajnych czynników rządowych i pozwalała rzeczywistość. Na tem tle wyczekiwania należy szukać przyczyn osłabienia rozwoju akcji konwersyjnej i wstrzymywania się wielu rolników z zawieraniem układów".

Ilość instytucyj wierzycielskich, które uzyskały uprawnienia do bezpośredniej współpracy z Bankiem Akceptacyjnym, wzrosła w ciągu roku o 264, osiągając 485 instytucyj. Stało się to na skutek obniżenia normy kredytów rolniczych, upoważniającej do bezpośredniej współpracy z Bankiem. Z pośród tych 485 instytucyj 323 nadsyłały do Banku układy konwersyjne, a 162 do akcji konwersyjnej nie przystąpiły. Są to przeważnie spółdzielnie kredytowe i K. K. O., które dopiero w końcu roku uzyskały uprawnienia, wobec czego nie zdążyły jeszcze przygotować materjału konwersyjnego na dawnych zasadach prawnych. Instytucyj, zawierających układy za pośrednictwem instytucyj nadrzędnych było 2.293, co stanowi wzrost o 2.189 instytucyj w porównaniu z 1933 r. Większość z nich — to Kasy Stefczyka, zawierające układy za pośrednictwem Centralnej Kasy Spółek Rolniczych, oraz gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, zawierające układy za pośrednictwem P. B. Rolnego.

Liczba zatwierdzonych układów na 31 grudnia 1934 wynosiła 89.049 na ogólną sumę zł. 139.617.613 zł. W akcji konwersyjnej pierwsze miejsce zajmują województwa centralne (57.355.000 zł.), drugie — zachodnie (34.990.000 zł.,), trzecie — południowe (zł. 26.355.000) i czwarte miejsce — województwa wschodnie (zł. 20.482.000). Poszczególne typy instytucyj uczestniczyły w akcji konwersyjnej, jak następuje:

	Układy zatwierdzone ilość	suma w zł.	Stan wykorzystanego kredytu akcept. w zł.
Państwowy Bank Rolny	17.715	31.696.343	19.449.953
Bank Gospod. Krajowego	981	19.736.941	11.000.000
Centralna Kasa Sp. Rolnicz.	54.239	22.579.768	17.067.600
Centrala finansowa	966	1.010.404	510.134
Banki prywatne	1.120	33.652.640	24.702 987
K. K. O.	7.201	13.731.432	6.869.288
Spółdzielnie kredytowe	6.660	13.503.044	8.915.361
Centrale gospodarcze	110	1.941.469	1.519.608
Przedsiębiorstwa	57	1.765.572	1.121.949
Ogółem	89.049	139.617.613	91.156.880

Oprócz powyższego kredytu dla instytucyj kredytu krótkoterminowego, Bank udzielił kredytów:

instytucjom kredytu długoterminowego	zł. 37.800.000
kredytów awansowych	„ 4.700.957
	zł. 42.500.957

Razem więc z sumami poprzedniemi stan wykorzystanego kredytu akceptacyjnego wynosił 133.657.836 zł. Stosunkowo najmniej wykorzystały kredytu K. K. O.

Poza kredytami akceptacyjnemi Bank przekazał instytucjom wierzycielskim zł. 813.148 tytułem pomocy odsetkowej z dotacji skarbu Państwa, przydzielonej w wysokości zł. 835.440.

Jeżeli chodzi o K. K. O., to udział ich w akcji konwersyjnej wg. poszczególnych województw przedstawia się następująco:

	ilość	suma
woj. Warszawskie	714	1.008.459
„ Łódzkie	99	138.710
„ Kieleckie	614	522.260
„ Lubelskie	1.231	1.227.972
„ Białostockie	852	783.017
„ Wileńskie	—	—
„ Nowogródzkie	41	202.020
„ Poleskie	14	6.717
„ Wołyńskie	125	129.055
Ogółem K. K. O. Zw. Warszawskiego	3.690	4.018.210
woj. Poznańskie	264	2.017.242
„ Pomorskie	368	3.018.118
Ogółem K. K. O. Zw. Poznańskiego	632	5.035.360
Ogółem K. K. O. Zw. Śląskiego	3	716.040
woj. Krakowskie	1.794	2.368.110
„ Lwowskie	404	758.186
„ Stanisławowskie	258	298.021
„ Tarnopolskie	420	537.505
Ogółem K. K. O. Zw. Lwowskiego	2.876	3.961.822

Bilans Banku na dzień 31.XII.1934 zamyka się cyfrą zł. 154.267.928,25, wobec sumy zł. 58.701.923,59 w roku 1933. Główną pozycję aktywów stanowią dłużnicy z tytułu akceptowanych trat zł. 133.657.836, której odpowiada także suma akceptowanych trat w pasywach. Kapitał własny Banku ulokowny jest głównie w papierach wartościowych (obligacjach P. B. R. i listach zast. B. G. K.) — zł. 11.949.799.

Zysk za rok 1934 wynosi zł. 372.226. Pobrane procenty od papierów wart. i r-ków czekowych przyniosły zł. 728.442, a pobrana prowizja przy kredycie akcept. — zł. 112.894; zaś koszty handlowe (przy personelu, liczącym 50 osób), wyniosły zł. 466.800.

Ze Związku Związków K. K. O.

1. *Zebranie Rady Związku Związków K. K. O.*

W dniu 6 maja b. r. odbyło się pod przewodnictwem p. Prezesa J. Zdanowskiego zebranie Rady Związku Związków K. K. O. w lokalu Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie. Obecni byli przedstawiciele 4 Związków K. K. O., obu banków komunalnych, Związku Miast i przedstawiciele ministerstw nadzorczych.

Szczegółowo omówiono stan obecny i dotychczasowe rezultaty współpracy K. K. O. z Państwowym Bankiem Rolnym oraz wytyczne tej współpracy na przyszłość. Uznano za wskazane dążyć do stworzenia możliwości, aby K. K. O. były zwolnione z obliga za rozprowadzone przez nie z funduszów P. B. R. różnego rodzaju kredyty, mające charakter subwencji państwowej dla rolnictwa i osadnictwa — w granicach niemożności otrzymania zwrotów tych sum. Dalej postanowiono domagać się od Banku zaprzestania wykonywania na własną rękę rewizyj w Kasach, zważywszy, że prawo do rewizyj jest wyłącznym atrybutem związków rewizyjnych Kas i Min. Skarbu, a dwutorowość rewizyj spowodować musi dezorganizację w działalności K. K. O.

Nieodzownym warunkiem pomyślnego rozwoju współpracy Kas z Bankiem jest również usunięcie różnego rodzaju trudności, stwarzanych Kasom przy korzystaniu przez nie z kredytów Banku. Jako wytyczne na przyszłość ustalono dwie alternatywy: albo Kasy będą rozprowadzać kredyty P. B. R. na rachunek i ryzyko Banku, szczególnie jeśli chodzi o kredyty specjalne (celowe), albo też przyjmą za nie odpowiedzialność, lecz pod warunkiem, że kredyty będą Kasom dostarczone w formie niskooprocentowanych lokat na warunkach, zapewniających im dostateczną marżę i całkowitą swobodę w udzielaniu kredytów.

Dokładnie rozważana była również sprawa okólnika, wydanego w styczniu r. b. przez Min. W. R. i O. P., który zaleca, by szkolne kasy oszczędności organizowano w oparciu o P. K. O. „o ile względy lokalne nie wymagają innego rozwiązania“. Uznano jednomyślnie, że okólnik powyższy stwarza wielkie niebezpieczeństwo dla dotychczasowej działalności K. K. O. na terenie szkolnym, faworyzując niesprawiedliwie P. K. O., a system przewidziany w ogłoszonym przez Ministerstwo statucie, obarcza nauczycielstwo dodatkową pracą nad prowadzeniem S. K. O., a pozbawia kasy szkolne tych momentów wychowawczych, jakie są związane z systemem kas szkolnych przy K. K. O. Postanowiono przedstawić stanowisko Związku Związków K. K. O. Ministerstwu Skarbu, a w razie zapewnienia z tej strony poparcia — zwrócić się następnie do Min. W. R. i O. P. o takie wyjaśnienie sprawy, aby istniało równouprawnienie P. K. O. i K. K. O. na terenie szkolnym i aby kasy szkolne, pracujące z K. K. O., opierały się na statucie, opracowanym przez Związki K. K. O.

Z innych spraw, nad któremi obradowano, wymienić należy jeszcze sprawę kredytów rzemieślniczych, propagandy i spraw związanych z nowem ustawodawstwem.

2. *Udział Związku Związków K. K. O. w Wystawie Oszczędnościowej w Paryżu.*

W wystawie oszczędnościowej, która się odbędzie w Paryżu w czasie trwania Międzynarodowego Kongresu Oszczędnościowego, będą również reprezentowane komunalne kasy oszczędności polskie. W tym celu Związek Związków sporządził odpowiednie eksponaty i wysłał je do Paryża. Składają się na nie 3 tablice z wykresami, przedstawiającemi 1) wzrost wkładów w K. K. O. w latach 1926 — 1934, 2) wzrost liczby wkładców w tym okresie i 3) rozdział aktywów Kas według stanu na dzień 31.12.1934. Poza wykresami wystawione będą dwa najlepsze afisze kolorowe z ostatniego pięciolecia, a mianowicie: „Ja oszczędzam a wy!“ i „Oszczędnością i pracą“, wydane staraniem Samorządowego Instytutu Wydawniczego.

Można przypuszczać, że mimo swej skromności, udział polskich K. K. O. w wystawie, dzięki doborowi a w szczególności treści eksponatów, zrobi dobre wrażenie.

Spis alfabetyczny

a) Komunalnych Kas Oszczędności w dniu 1 stycznia 1935 r.

(Uwaga: W dniu 1 stycznia 1935 r. istniały w Polsce 362 Komunalne Kasy Oszczędności, w czem 227 powiatowych, 129 miejskich, 5 związków międzykomunalnych oraz 1 wojewódzka. Oprócz tego istnieją 2 kasy oszczędności niekomunalne: Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie i Ukraińska „Szczadnycia" w Przemyślu. Kasy położone w województwach: warszawskiem, łódzkiem, kieleckiem, lubelskiem, białostockiem, wileńskiem, nowogrodzkiem, poleskiem i wołyńskiem w ilości 134 należą do Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie (pl. Napoleona 7), Kasy województw: poznańskiego i pomorskiego, razem 115, należą do Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu (ul. 27 Grudnia 8), Kasy województwa śląskiego (18 Kas) do Związku Komunalnych Kas Oszczędności woj. śląskiego w Katowicach (ul. Piotra Skargi 2) i Kasy województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego (ogółem 97 Kas) — do Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie (ul. Wałowa 9).

Do tych Związków zwracać się należy po informacje i wiadomości, dotyczące Kas Oszczędności.

W porównaniu ze stanem na 1.I.34 liczba Kas zmniejszyła się o 3. Ubyły Kasy: K. K. O. b. pow. Pleszewskiego (przejęta przez K. K. O. pow. Jarocińskiego), K. K. O. m. Równego (przejęta przez K. K. O. pow. Rówieńskiego) i K. K. O. m. Wielenia (przejęta przez K. K. O. pow. Czarnkowskiego). Dwie K. K. O. (m. Kowla i m. Śniatynia) znajdują się w stanie likwidacji).

Siedziba Kasy	Województwo (ew. i powiat)	Nazwa Kasy (K. K. O. powiatu, miasta, zw. międzyk. lub województwa)
1. Aleksandrów Kuj.	Warszaw.	pow. Nieszawskiego
2. Augustów	Białost.	pow. Augustowskiego
3. Baranowicze	Nowogr.	pow. Baranowickiego
4. Będzin	Kielec.	pow. Będzińskiego
5. Biała Krak.	Krakow.	miasta Białej
6. Biała Podlaska	Lubel.	pow. Bialskiego
7. Białystok	Białost.	pow. Białostockiego
8. Biecz	Krakow. (pow. Gorlice)	miasta Biecza
9. Bielsk Podlaski	Białost.	pow. Bielskiego
10. Bielsko	Śląskie	miasta Bielska
11. Biłgoraj	Lubel.	pow. Biłgorajskiego
12. Bochnia	Krakow.	zw. międzyk. w Bochni
13. Bojanowo	Poznań (pow. Rawicz)	miasta Bojanowa
14. Borszczów	Tarnop.	pow. Borszczowskiego
15. Borysław	Lwowskie	miasta Borysławia
16. Bóbrka	Lwowskie	pow. Bobreckiego
17. Brasław	Wileń.	pow. Brasławskiego
18. Brodnica	Pomor.	miasta Brodnicy
19. Brodnica	Pomor.	pow. Brodnickiego
20. Brody	Tarnop.	pow. Brodzkiego
21. Brok n/Bug.	Białost. (pow. Ostrów)	miasta Broka
22. Brzesko	Krakow.	pow. Brzeskiego
23. Brześć Kujaw.	Warszaw. (pow. Włocław.)	miasta Brześcia Kuj.
24. Brześć n/Bug.	Poleskie	pow. Brzeskiego
25. Brzeziny	Łódzkie	pow. Brzezińskiego
26. Brzeżany	Tarnop.	pow. Brzeżańskiego
27. Brzozów	Lwowskie	pow. Brzozowskiego
28. Buczacz	Tarnop.	pow. Buczackiego
29. Buk	Poznań. (p. N. Tomyśl)	miasta Buku
30. Busk Kiel.	Kielec.	pow. Stopnickiego
31. Busk Kiel.	Kielec.	miasta Buska
32. Bydgoszcz	Poznań.	miasta Bydgoszczy
33. Bydgoszcz	Poznań.	pow. Bydgoskiego
34. Chełm	Lubel.	pow. Chełmskiego
35. Chełmno	Pomor.	miasta Chełmna
36. Chełmno	Pomor.	pow. Chełmińskiego
37. Chełmża	Pomor. (pow. Toruń)	miasta Chełmży
38. Chodzież	Poznań.	miasta Chodzieży
39. Chodzież	Poznań.	pow. Chodzieskiego
40. Chojnice	Pomor.	miasta Chojnic
41. Chojnice	Pomor.	pow. Chojnickiego
42. Chorzów	Śląskie	miasta Chorzowa
43. Chrzanów	Krakow.	pow. Chrzanowskiego
44. Ciechanów	Warszaw.	pow. Ciechanowskiego
45. Ciechocinek	Warszaw. (pow. Nieszaw.)	miasta Ciechocinka
46. Cieszyn	Śląskie	miasta Cieszyna
47. Czarnków	Poznań.	miasta Czarnkowa
48. Czarnków	Poznań.	pow. Czarnkowskiego
49. Czersk	Pomor. (pow. Chojnice)	miasta Czerska
50. Częstochowa	Kielec.	pow. Częstochowskiego
51. Czortków	Tarnop.	pow. Czortkowskiego
52. Dąbrowa k/Tarn.	Krakow.	zw. międz. w Dąbrowie
53. Dobromil	Lwowskie	pow. Dobromilskiego
54. Dolina	Stanisł.	pow. Dolińskiego
55. Drohiczyn Poleski	Poleskie	pow. Drohickiego
56. Drohobycz	Lwowskie	miasta Drohobycza
57. Drohobycz	Lwowskie	pow. Drohobyckiego
58. Druskieniki	Białost. (pow. Grodno)	miasta Druskienik
59. Dubno	Wołyń.	pow. Dubieńskiego
60. Działdowo	Pomor.	miasta Działdowa
61. Działdowo	Pomor.	pow. Działdowskiego
62. Garwolin	Lubel.	pow. Garwolińskiego
63. Gdynia	Pomor.	miasta Gdyni
64. Głębokie	Wileń.	pow. Dziśnieńskiego
65. Gniew	Pomor.	miasta Gniewa
66. Gniezno	Poznań.	miasta Gniezna
67. Gniezno	Poznań.	pow. Gnieźnieńskiego
68. Golub	Pomor. (pow. Wąbrzeź.)	miasta Golubia
69. Gorlice	Krakow.	pow. Gorlickiego
70. Gostynin	Warszaw.	pow. Gostynińskiego
71. Gostyń	Poznań.	pow. Gostyńskiego
72. Górzno	Pomor. (pow. Brodnica)	miasta Górzna

Siedziba Kasy	Województwo (ew. i powiat)	Nazwa Kasy (K. K. O. powiatu, miasta, zw. międzyk., lub województwa)
73. Grajewo	Białost.	pow. Szczuczyńskiego
74. Grodno	Białost.	pow. Grodzieńskiego
75. Grodzisk Maz.	Warszaw.	pow. Błońskiego
76. Grodzisk Pozn.	Poznań. (p. N. Tomyśl)	miasta Grodziska
77. Gródek Jagiel.	Lwowskie	pow. Gródeckiego
78. Grójec	Warszaw.	pow. Grójeckiego
79. Grudziądz	Pomor.	miasta Grudziądza
80. Grudziądz	Pomor.	pow. Grudziądzkiego
81. Grzybów	Krakow.	pow. Nowosandeckiego
82. Horochów	Wołyń.	pow. Horochowskiego
83. Horodenka	Stanisł.	pow. Horodeńskiego
84. Hrubieszów	Lubel.	pow. Hrubieszowskiego
85. Inowrocław	Poznań.	miasta Inowrocławia
86. Inowrocław	Poznań.	pow. Inowrocławskiego
87. Janów Lub.	Lubelskie	pow. Janowskiego
88. Jarocin	Poznań.	miasta Jarocina
89. Jarocin	Poznań.	pow. Jarocińskiego
90. Jarosław	Lwowskie	miasta Jarosławia
91. Jasło	Krakow.	miasta Jasła
92. Jaworów	Lwowskie	pow. Jaworowskiego
93. Jędrzejów	Kielec.	pow. Jędrzejowskiego
94. Jutrosin	Poznań. (pow. Rawicz)	miasta Jutrosina
95. Kalisz	Łódzkie	miasta Kalisza
96. Kalisz	Łódzkie	pow. Kaliskiego
97. Kałusz	Stanisł.	pow. Kałuskiego
98. Kamień Koszyrski	Poleskie	pow. Koszyrskiego
99. Kamionka Strumił.	Tarnop.	pow. Kamioneckiego
100. Kartuzy	Pomor.	pow. Kartuskiego
101. Katowice	Śląskie	miasta Katowic
102. Katowice	Śląskie	pow. Katowickiego
103. Kępno	Poznań.	pow. Kępińskiego
104. Kęty	Krakow. (pow. Biała)	miasta Kęt
105. Kielce	Kieleckie	pow. Kieleckiego
106. Kobryń	Poleskie	pow. Kobryńskiego
107. Kobylin	Poznań. (pow. Krotosz.)	miasta Kobylina
108. Kolbuszowa	Lwowskie	pow. Kolbuszowskiego
109. Koło	Łódzkie	pow. Kolskiego
110. Kołomyja	Stanisł.	miasta Kołomyi
111. Kołomyja	Stanisł.	pow. Kołomyjskiego
112. Konin	Łódzkie	pow. Konińskiego
113. Końskie	Kieleckie	pow. Koneckiego
114. Kopyczyńce	Tarnop.	pow. Kopyczyńskiego
115. Koronowo	Poznań. (p. Bydgoszcz.)	miasta Koronowa
116. Kosów	Stanisł.	pow. Kosowskiego
117. Kosów Poleski	Poleskie	pow. Kosowskiego
118. Kostopol	Wołyń.	pow. Kostopolskiego
119. Kościan	Poznań.	miasta Kościana
120. Kościan	Poznań.	pow. Kościańskiego
121. Kościerzyna	Pomor.	pow. Kościerskiego
122. Kowalewo Pom.	Pomor. (pow. Wąbrzeź.)	miasta Kowalewa
123. Kowel (w likw.)	Wołyń.	miasta Kowla
124. Kowel	Wołyń.	pow. Kowelskiego
125. Kozienice	Kielec.	pow. Kozienickiego
126. Kraków	Krakow.	miasta Krakowa
127. Kraków	Krakow.	pow. Krakowskiego
128. Krasnystaw	Lubel.	pow. Krasnostawskiego
129. Krosno	Lwowskie	miasta Krosna
130. Krosno	Lwowskie	pow. Krośnieńskiego
131. Krotoszyn	Poznań.	miasta Krotoszyna
132. Krotoszyn	Poznań.	pow. Krotoszyńskiego
133. Krynica - Zdrój	Krakow. (p. N. Sącz)	miasta Krynicy
134. Krzemieniec	Wołyń.	pow. Krzemienieckiego
145. Kutno	Warszaw.	pow. Kutnowskiego
136. Lesko	Lwowskie	pow. Leskiego
137. Leszno	Poznań.	miasta Leszna
138. Leszno	Poznań.	pow. Leszczyńskiego
139. Lida	Nowogr.	pow. Lidzkiego
140. Lidzbark	Pomor. (pow. Działd.)	miasta Lidzbarka
141. Limanowa	Krakow.	pow. Limanowskiego
142. Lipno	Warszaw.	pow. Lipnowskiego
143. Lubaczów	Lwowskie	pow. Lubaczowskiego
144. Lubartów	Lubel.	pow. Lubartowskiego
145. Lublin	Lubel.	pow. Lubelskiego
146. Lubliniec	Śląskie	pow. Lublinieckiego
147. Lubliniec	Śląskie	miasta Lublińca
148. Luboml	Wołyń.	pow. Lubomelskiego
149. Lwów	Lwowskie	pow. Lwowskiego
150. Lwów	Lwowskie	miasta Lwowa
151. Lwów	Lwowskie	Galicyjska Kasa Oszczędności *)
152. Lwówek	Poznań. (p. N. Tomyśl)	miasta Lwówka
153. Łańcut	Lwowskie	pow. Łańcuckiego
154. Łask	Łódzkie	pow. Łaskiego
155. Łęczyca	Łódzkie	pow. Łęczyckiego
156. Łobżenica	Poznań. (pow. Wyrzysk)	miasta Łobżenicy
157. Łomża	Białost.	pow. Łomżyńskiego
158. Łowicz	Warszaw.	pow. Łowickiego
159. Łódź	Łódzkie	miasta Łodzi
160. Łódź	Łódzkie	pow. Łódzkiego
161. Łuck	Wołyń.	pow. Łuckiego
162. Łuck	Wołyń.	miasta Łucka
163. Łuków	Lubel.	pow. Łukowskiego
164. Łuniniec	Poleskie	pow. Łunínieckiego
165. Maków Maz.	Warszaw.	pow. Makowskiego
166. Miechów	Kieleckie	pow. Miechowskiego
167. Mielec	Krakow.	pow. Mieleckiego
168. Międzychód	Poznań.	miasta Międzychodu
169. Międzychód	Poznań.	pow. Międzychockiego
170. Mińsk Mazow.	Warszaw.	pow. Mińsko - Mazowieckiego
171. Mława	Warszaw.	pow. Mławskiego
172. Mogilno	Poznań.	pow. Mogileńskiego
173. Mołodeczno	Wileń.	pow. Mołodeckiego
174. Mościska	Lwowskie	pow. Mościckiego
175. Mysłowice	Śląskie (pow. Katowice)	miasta Mysłowic
176. Myślenice	Krakow.	pow. Myślenickiego
177. Nadwórna	Stanisł.	pow. Nadworniańskiego
178. Nakło n/Not.	Poznań. (pow. Wyrzysk)	miasta Nakła

*) Niekomunalna.

Siedziba Kasy	Województwo (ew. i powiat)	Nazwa Kasy (K. K. O. powiatu, miasta, zw. międzyk., lub województwa)
179. Nieśwież	Nowogr.	pow. Nieświeskiego
180. Nisko	Lwowskie	pow. Niskiego
181. Nowe	Pomor. (pow. Świecie)	miasta Nowego
182. Nowe Miasto n/Dr.	Pomor.	pow. Lubawskiego
183. Nowogródek	Nowogr.	pow. Nowogródzkiego
184. Nowy Sącz	Krakow.	miasta Now. Sącza
185. Nowy Targ	Krakow.	pow. Nowotarskiego
186. Nowy Tomyśl	Poznań.	pow. Nowotomyskiego
187. Oborniki	Poznań.	pow. Obornickiego
188. Obrzycko	Poznań. (p. Szamotuły)	miasta Obrzycka
189. Odolanów	Poznań. (pow. Ostrów)	miasta Odolanowa
190. Olkusz	Kielec.	związku międzyk. w Olkuszu
191. Ołyka	Wołyń. (pow. Łuck)	miasta Ołyki
192. Opalenica	Poznań. (p. N. Tomyśl)	miasta Opalenicy
193. Opatów	Kielec.	pow. Opatowskiego
194. Opoczno	Kielec.	pow. Opoczyńskiego
195. Ostrołęka	Białost.	pow. Ostrołęckiego
196. Ostrów Mazow.	Białost.	pow. Ostrowskiego
197. Ostrów Wlkp.	Poznań.	miasta Ostrowa
198. Ostrów Wlkp.	Poznań.	pow. Ostrowskiego
199. Oszmiana	Wileń.	pow. Oszmiańskiego
200. Oświęcim	Krakow. (pow. Biała)	miasta Oświęcimia
201. Pabjanice	Łódzkie (pow. Łask)	miasta Pabjanic
202. Pakość	Poznań. (pow. Mogilno)	miasta Pakości
203. Pińczów	Kielec.	pow. Pińczowskiego
204. Pińsk	Poleskie	pow. Pińskiego
205. Piotrków Tryb.	Łódzkie	pow. Piotrkowskiego
206. Pleszew	Poznań. (pow. Jarocin)	miasta Pleszewa
207. Płock	Warsz.	pow. Płockiego
208. Płońsk	Warsz.	pow. Płońskiego
209. Pniewy	Poznań. (pow. Szamot.)	miasta Pniew
210. Pobiedziska	Poznań. (pow. Poznań)	miasta Pobiedzisk
211. Podgórz Pom.	Pomor. (pow. Toruń)	miasta Podgórza
212. Podhajce	Tarnop.	pow. Podhajeckiego
213. Poniec	Poznań. (pow. Gostyń)	miasta Pońca
214. Postawy	Wileń.	pow. Postawskiego
215. Poznań	Poznań.	miasta Poznania
216. Poznań	Poznań.	pow. Poznańskiego
217. Prużana	Poleskie	pow. Prużańskiego
218. Przasnysz	Warszaw.	pow. Przasnyskiego
219. Przemyśl	Lwowskie	miasta Przemyśla
220. Przemyśl	Lwowskie	pow. Przemyskiego

Siedziba Kasy	Województwo (ew. i powiat)	Nazwa Kasy (K. K. O. powiatu, miasta, zw. międzyk, lub województwa).
221. Przemyśl	Lwowskie	Ukraińska „Szczadnycia“ **)
222. Przemyślany	Tarnopol.	pow. Przemyślańskiego
223. Przeworsk	Lwowskie	pow. Przeworskiego
224. Pszczyna	Śląskie	pow. Pszczyńskiego
225. Puck	Pomor. (pow. Morski)	miasta Pucka
226. Puławy	Lubelskie	pow. Puławskiego
227. Pułtusk	Warszaw.	pow. Pułtuskiego
228. Radom	Kieleckie	pow. Radomskiego
229. Radomsko	Łódzkie	pow. Radomskowskiego
230. Radzyń Podl.	Lubelskie	pow. Radzyńskiego
231. Rakoniewice	Poznań. (pow. Wolsztyn)	miasta Rakoniewic
232. Rawa Mazow.	Warszaw.	pow. Rawskiego
233. Rawa Ruska	Lwowskie	pow. Rawskiego
234. Rawicz	Poznań.	miasta Rawicza
235. Rawicz	Poznań.	pow. Rawickiego
236. Rogoźno	Poznań. (pow. Oborniki)	miasta Rogoźna
237. Rohatyn	Stanisł.	pow. Rohatyńskiego
238. Ropczyce	Krakow.	pow. Ropczyckiego
239. Równe	Wołyń.	pow. Rówieńskiego
240. Rudki	Lwowskie	pow. Rudeckiego
241. Rybnik	Śląskie	miasta Rybnika
242. Rybnik	Śląskie	pow. Rybnickiego
243. Rymanów	Lwowskie (pow. Sanok)	miasta Rymanowa
244. Rypin	Warszaw.	pow. Rypińskiego
245. Rzeszów	Lwowskie	miasta Rzeszowa
246. Sambor	Lwowskie	miasta Sambora
247. Sambor	Lwowskie	pow. Samborskiego
248. Sandomierz	Kieleckie	pow. Sandomierskiego
249. Sanok	Lwowskie	miasta Sanoka
250. Sanok	Lwowskie	pow. Sanockiego
251. Sarny	Wołyń.	pow. Sarneńskiego
252. Sądowa Wisznia	Lwowskie (pow. Mościska)	miasta Sąd. Wiszni
253. Sępolno	Pomor.	pow. Sępolińskiego
254. Siedlce	Lubelskie	związku międzykomunalnego w Siedlcach
255. Sieradz	Łódzkie	pow. Sieradzkiego
256. Sieraków n/Wartą	Poznań. (p. Międzychód)	miasta Sierakowa
257. Sierpc	Warszaw.	pow. Sierpeckiego
258. Skałat	Tarnopol.	pow. Skałackiego
259. Skarszewy	Pomor. (p. Kościerz.)	miasta Skarszew
260. Skierniewice	Warszaw.	pow. Skierniewickiego
261. Skoczów	Śląskie (pow. Cieszyn)	miasta Skoczowa
262. Słonim	Nowogr.	pow. Słonimskiego
263. Sochaczew	Warszaw.	pow. Sochaczewskiego
264. Sokal	Lwowskie	miasta Sokala
265. Sokal	Lwowskie	pow. Sokalskiego

**) Niekomunalna.

Siedziba Kasy	Województwo (ew. i powiat)	Nazwa Kasy (K. K. O. powiatu, miasto, zw. międzyk., lub województwa)
266. Sokołów Podl.	Lubelskie	pow. Sokołowskiego
267. Sokółka	Białost.	pow. Sokólskiego
268. Solec Kujaw.	Poznań. (p. Bydgoszcz)	miasta Solca
269. Stanisławów	Stanisł.	miasta Stanisławowa
270. Stanisławów	Stanisł.	pow. Stanisławowskiego
271. Starogard	Pomor.	miasta Starogardu
272. Starogard	Pomor.	pow. Starogardzkiego
273. Stolin	Poleskie	pow. Stolińskiego
274. Stołpce	Nowogr.	pow. Stołpeckiego
275. Strumień	Śląskie (pow. Bielsko)	miasta Strumienia
276. Stryj	Stanisł.	miasta Stryja
277. Stryj	Stanisł.	pow. Stryjskiego
278. Czyżów	Lwowskie (pow. Rzeszów)	miasta Strzyżowa
279. Sulejów	Łódzkie (pow. Piotrków)	miasta Sulejowa
280. Sulmierzyce	Poznań. (pow. Ostrów)	miasta Sulmierzyc
281. Suwałki	Białost.	pow. Suwalskiego
282. Szamotuły	Poznań.	miasta Szamotuł
283. Szamotuły	Poznań.	pow. Szamotulskiego
284. Szczuczyn k/Lidy	Nowogr.	pow. Szczuczyńskiego
285. Szubin	Poznań.	pow. Szubińskiego
286. Śmigiel	Poznań. (pow. Kościan)	miasta Śmigla
287. Śniatyń	Stanisł.	pow. Śniatyńskiego
288. Śniatyń (w likw.)	Stanisł.	miasta Śniatynia
289. Śrem	Poznań.	miasta Śremu
290. Śrem	Poznań.	pow. Śremskiego
291. Środa	Poznań.	miasta Środy
292. Środa	Poznań.	pow. Średzkiego
293. Świecie n/W.	Pomor.	miasta Świecia
294. Świecie n/W.	Pomor.	pow. Świeckiego
295. Święciany	Wileń.	pow. Święciańskiego
296. Świętochłowice	Śląskie	pow. Świętochłowickiego
297. Tarnobrzeg	Lwowskie	pow. Tarnobrzeskiego
298. Tarnopol	Tarnopol.	miasta Tarnopola
299. Tarnopol	Tarnopol.	pow. Tarnopolskiego
300. Tarnowskie Góry	Śląskie	miasta Tarnowskich Gór
301. Tarnowskie Góry	Śląskie	pow. Tarnogórskiego
302. Tarnów	Krakow.	miasta Tarnowa
303. Tczew	Pomor.	miasta Tczewa
304. Tczew	Pomor.	pow. Tczewskiego
305. Tłumacz	Stanisł.	pow. Tłumackiego
306. Tomaszów Lub.	Lubelskie	pow. Tomaszowskiego
307. Tomaszów Maz.	Łódzkie (pow. Bazeżny)	miasta Tomaszowa
308. Toruń	Pomor.	miasta Torunia
309. Toruń	Pomor.	pow. Toruńskiego
310. Toruń	Pomor.	wojewódz. Pomorskiego
311. Trembowla	Tarnopol.	pow. Trembowelskiego
312. Trzemeszno	Poznań. (pow. Mogilno)	miasta Trzemeszna
313. Tuchola	Pomor.	miasta Tucholi
314. Tuchola	Pomor.	pow. Tucholskiego
315. Turek	Łódzkie	pow. Tureckiego
316. Turka n/Stryjem	Lwowskie	pow. Turczańskiego
317. Tuszyn	Łódzkie (pow. Łódź)	miasta Tuszyna
318. Ujście	Poznań. (pow. Chodzież)	miasta Ujścia
319. Wadowice	Krakow.	pow. Wadowickiego
320. Warszawa	ul. Trautgutta 5	miasta Warszawy
321. Warszawa	ul. Zgoda 7	pow. Warszawskiego
322. Wąbrzeźno	Pomor.	miasta Wąbrzeźna
323. Wąbrzeźno	Pomor.	pow. Wąbrzeskiego
324. Wągrowiec	Poznań.	pow. Wągrowieckiego
325. Wejherowo	Pomor.	miasta Wejherowa
326. Wejherowo	Pomor.	pow. Morskiego
327. Węgrów	Lubelskie	pow. Węgrowskiego
328. Wielichowo	Poznań. (pow. Kościan)	miasta Wielichowa
329. Wieliczka	Krakow.	zw. międz. w Wieliczce
330. Wieluń	Łódzkie	pow. Wieluńskiego
331. Wierzbnik	Kieleckie	pow. Iłżeckiego
332. Wilejka	Wileń.	pow. Wilejskiego
333. Wilno	Wileń.	miasta Wilna
334. Włocławek	Warszaw.	miasta Włocławka
335. Włocławek	Warszaw.	pow. Włocławskiego
336. Włodawa	Lubelskie	pow. Włodawskiego
337. Włodzimierz	Wołyń.	pow. Włodzimierskiego
338. Włoszczowa	Kieleckie	pow. Włoszczowskiego
339. Wodzisław	Śląskie (pow. Rybnik)	miasta Wodzisławia
340. Wolsztyn	Poznań.	miasta Wolsztyna
341. Wolsztyn	Poznań.	pow. Wolsztyńskiego
342. Wołkowysk	Białost.	pow. Wołkowyskiego
343. Wołomin	Warszaw.	pow. Radzymińskiego
344. Wołożyn	Nowogr.	pow. Wołożyńskiego
345. Wronki	Poznań. (p. Szamotuły)	miasta Wronek
346. Września	Poznań.	miasta Wrześni
347. Września	Poznań.	pow. Wrzesińskiego
348. Wyrzysk	Poznań.	pow. Wyrzyskiego
349. Wysokie Mazow.	Białost.	pow. Wysoko-Mazow.
350. Zaleszczyki	Tarnopol.	pow. Zaleszczyckiego
351. Zamość	Lubelskie	pow. Zamojskiego
352. Zawiercie	Kieleckie	pow. Zawierciańskiego
353. Zbaraż	Tarnopol.	pow. Zbaraskiego
354. Zbąszyń	Poznań. (p. N. Tomyśl)	miasta Zbąszynia
355. Zborów	Tarnopol.	pow. Zborowskiego
356. Zdołbunów	Wołyń.	pow. Zdołbunowskiego
357. Zduny	Poznań. (p. Krotoszyn)	miasta Zdun
358. Złoczów	Tarnop.	miasta Złoczowa
359. Złoczów	Tarnop.	pow. Z'oczowskiego
360. Żnin	Poznań.	pow. Żnińskiego
361. Żory	Śląskie (pow. Rybnik)	miasta Żor
362. Żółkiew	Lwowskie	pow. Żółkiewskiego
363. Żydaczów	Stanisł.	pow. Żydaczowskiego
364. Żywiec	Krakow.	miasta Żywca

b) Spis oddziałów, zbiornic, wpłatni i zakładów zastawn. K. K. O. na 1. I. 1935 r.

Niektóre z K. K. O. posiadają oddziały, zbiornice, zakłady zastawnicze (lombardy) i t. p. Na dzień 1 stycznia 1935 czynnych było oddziałów 55, zbiornic 2, wpłatni 2, kantorów wymiany 3 i zakładów zast. 13.

Siedziba	Województwo	Rodzaj	Przynależność do K. K. O.
1. Bełchatów	Łódzkie	oddział	pow. Piotrkowskiego
2. Bielszowice	Śląskie	oddział	pow. Katowickiego
3. Błonie	Warszawskie	oddział	pow. Błońskiego
4. Bochnia	Krakowskie	zakł. zast.	zw. międzyk. w Bochni
5. Bohorodczany	Stanisławowskie	oddział	pow. Stanisławowskiego
6. Brzeziny Śląskie	Śląskie	oddział	pow. Świętochłowickiego
7. Brzeżany	Tarnopolskie	zakł. zast.	pow. Brzeżańskiego
8. Bydgoszcz	Poznańskie	zakł. zast.	miasta Bydgoszczy
9. Czeladź	Kieleckie	oddział	pow. Będzińskiego
10. Dąbrowa Górnicza	Kieleckie	oddział	pow. Będzińskiego
11. Duszniki	Poznańskie	wpłatnia	pow. Szamotulskiego
12. Gdynia	Pomorskie	kantor wym. I (w porcie)	miasta Gdyni
13. Gdynia	Pomorskie	kantor wym. II (na dworcu)	miasta Gdyni
14. Gniew	Pomorskie	oddział	pow. Tczewskiego
15. Janów	Śląskie	oddział	pow. Katowickiego
16. Jasło	Krakowskie	zakł. zast.	miasta Jasła
17. Jeziorna	Warszawskie	oddział	pow. Warszawskiego
18. Kamień	Pomorskie	oddział	pow. Sępoleńskiego
19. Kochłowice	Śląskie	oddział	pow. Katowickiego
20. Kołomyja	Stanisławowskie	zakł. zast.	miasta Kołomyi
21. Koźmin	Poznańskie	oddział	pow. Krotoszyńskiego
22. Kraków	Krakowskie	zakł. zast.	miasta Krakowa
23. Kraków — Podgórze	Krakowskie	oddział	miasta Krakowa
24. Kruszwica	Poznańskie	zbiornica	pow. Mogileńskiego
25. Lipiny Śląskie	Śląskie	oddział	pow. Świętochłowickiego
26. Lubawa	Pomorskie	oddział	pow. Lubawskiego
27. Lwów	Lwowskie	oddział I ul. Gródecka	miasta Lwowa
28. Lwów	Lwowskie	oddział II ul. Żółkiewska	miasta Lwowa
29. Lwów	Lwowskie	zakł. zast.	miasta Lwowa
30. Mała Dąbrówka	Śląskie	oddział	pow. Katowickiego
31. Międzyrzec Podl.	Lubelskie	oddział	pow. Radzyńskiego
32. Mikołów	Śląskie	oddział	pow. Pszczyńskiego
33. Milanówek	Warszawskie	oddział	pow. Błońskiego
34. Nowa Wieś	Śląskie	oddział	pow. Katowickiego
35. Nowe	Pomorskie	oddział	pow. Świeckiego
36. Nowy Bytom	Śląskie	oddział	pow. Świętochłowickiego
37. Nowy Dwór	Warszawskie	oddział	pow. Warszawskiego
38. Nowy Sącz	Krakowskie	zakł. zast.	miasta Nowego Sącza
39. Odolanów	Poznańskie	oddział	pow. Ostrowskiego
40. Orzegów	Śląskie	oddział	pow. Świętochłowickiego
41. Ostrowiec Kiel.	Kieleckie	oddział	pow. Opatowskiego
42. Ostrzeszów	Poznańskie	oddział	pow. Kępińskiego
43. Ozorków	Łódzkie	oddział	pow. Łęczyckiego
44. Piaseczno	Warszawskie	oddział	pow. Warszawskiego
45. Pleszew	Poznańskie	oddział	pow. Jarocińskiego
46. Pniewy	Poznańskie	oddział	pow. Szamotulskiego
47. Poznań	Poznańskie	oddział I ul. 27 Grudnia	miasta Poznania
48. Poznań	Poznańskie	zbiornica ul. Focha	miasta Poznania
49. Pruszków	Warszawskie	oddział	pow. Warszawskiego
50. Przemyśl	Lwowskie	zakł. zast.	miasta Przemyśla
51. Puck	Pomorskie	oddział	pow. Morskiego
52. Pyzdry	Łódzkie	oddział	pow. Konińskiego
53. Radzionków	Śląskie	oddział	pow. Tarnowskie Góry
54. Radzymin	Warszawskie	oddział	pow. Radzymińskiego w Wołominie
55. Ruda Śląska	Śląskie	oddział	pow. Świętochłowickiego

Siedziba	Województwo	Rodzaj	Przynależność do K. K. O.
56. Siemianowice	Śląskie	oddział	pow. Katowickiego
57. Słupca	Łódzkie	oddział	pow. Konińskiego
58. Stanisławów	Stanisławowskie	zakł. zast.	miasta Stanisławowa
59. Strzelno	Pomorskie	oddział	pow. Mogileńskiego
60. Szczebrzeszyn	Lubelskie	oddział	pow. Zamojskiego
61. Szopienice	Śląskie	oddział	pow. Katowickiego
62. Śmigiel	Poznańskie	oddział	pow. Kościańskiego
63. Tarnopol	Tarnopolskie	zakł. zast.	miasta Tarnopola
64. Tarnów	Krakowskie	zakł. zast.	miasta Tarnowa
65. Warszawa		oddział I ul. Bielańska	miasta Warszawy
66. Warszawa		oddział II Praga	miasta Warszawy
67. Wieleń	Poznańskie	oddział	pow. Czarnkowskiego
68. Więcbork	Pomorskie	oddział	pow. Sępoleńskiego
69. Wilno	Wileńskie	zakł. zast.	miasta Wilna
70. Witkowo	Poznańskie	oddział	pow. Gnieźnieńskiego
71. Wyszków	Warszawskie	oddział	pow. Pułtuskiego
72. Zakopane	Krakowskie	oddział	pow. Nowotarskiego
73. Zbąszyń	Poznańskie	kant. wym. (na Dworcu)	miasta Zbąszynia
74. Zduńska Wola	Łódzkie	oddział	pow. Sieradzkiego
75. Żyrardów	Warszawskie	oddział	pow. Błońskiego

Kronika ustawodawcza i sądowa

WAŻNIEJSZE USTAWY I ROZPORZĄDZENIA

ogłoszone w Dzienniku Ustaw w miesiącu kwietniu 1935 r.

Dz. Ust. Nr. 24,

poz. 161. Ustawa z dn. 2 marca 1935 r. o zmianie ustawy z dn. 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela;

poz. 162. Ustawa z dn. 18 marca 1935 r. o zmianie ustawy o państwowym podatku dochodowym;

poz. 163. Ustawa z dn. 18 marca 1935 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28.XII.1924 r. o organizacji giełd.

Dz. Ust. Nr. 25,

poz. 172. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 12 marca 1935 r. o przyjmowaniu przez notarjuszy na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej obligacyj 6% Pożyczki Narodowej na pokrycie należności z tytułu podatku od darowizn.

Dz. Ust. Nr. 26,

poz. 178. Ustawa z dn. 26 marca 1935 r. o uwolnieniu od odpowiedzialności karnej w sprawach o przestępstwa podatkowe.

Dz. Ust. Nr. 27,

poz. 200. Ustawa z dn. 18 marca 1935 r. w sprawie zmiany przepisów o opłatach stemplowych;

poz. 202. Ustawa z dn. 26 marca 1935 r. w sprawie zmiany ustawy z dn. 10 marca 1932 r. o spłacie zaległości podatkowych;

poz. 204. Ustawa z dn. 26 marca 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne.

Dz. Ust. Nr. 28,

poz. 221. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 13 kwietnia 1935 r. o ustalaniu stopy procentowej pożyczek budowlanych.

Dz. Ust. Nr. 29,

poz. 225. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 15 kwietnia 1935 r. o ulgach w spłacie zaległości podatkowych.

Dz. Ust. Nr. 30,

poz. 227. Ustawa Konstytucyjna z dn. 23 kwietnia 1935 roku.

Dz. Ust. Nr. 31,

poz. 231. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dn. 16 kwietnia 1935 r. o organizacji i trybie postępowania Komisyj Oszczędnościowo - oddłużeniowych dla samorządu.

Zmiana ustawy o utraconych tytułach na okaziciela.

Ustawą z dnia 2 marca 1935 zmieniono art. 13 ustawy o utraconych tytułach na okaziciela (Dz. U. R. P. 67/1919 poz. 406), obowiązującej na obszarze b. zaboru rosyjskiego. Art. 13 otrzymał brzmienie następujące: „Ustawa niniejsza nie dotyczy:

1) biletów Banku Polskiego;

2) obligacyj państwowych i samorządowych, emitowanych na rynkach zagranicznych, zarówno tych, które będą wypuszczone, jak i tych, które, znajdują się już w obiegu;

3) kuponów od tytułów na okaziciela, emitowanych przez Państwo, kuponów od listów zastawnych towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich, Towarzystwa Kredytowego Przemysłu Polskiego oraz Wileńskiego Banku Ziemskiego i od obligacyj, emitowanych przez związki samorządu terytorjalnego;

4) biletów loteryjnych, kolejowych, znaków opłaty i t. p.".

Ustawa weszła w życie z dniem ogłoszenia (6 kwietnia 1935).

Komisje oszczędnościowo - oddłużeniowe dla samorządu.

Na podstawie rozporządzenia o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. R. P. Nr. 94/34 poz. 846), wydane zostało rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych, Skarbu oraz Przemysłu i Handlu o organizacji i trybie postępowania komisyj oszczędnościowo - oddłużeniowych dla samorządu (Dz. U. R. P. Nr. 31/35 poz. 231). Rozporządzenie to normuje organizację i tryb postępowania komisyj oszczędnościowo - oddłużeniowych dla samorządu przy urzędach wojewódzkich.

Komisje urzędują na posiedzeniach oraz posiadają własne biuro. Na posiedzenia powinni być wzywani wszyscy członkowie komisji, jednakże posiedzenia są ważne przy obecności połowy członków, w tem przewodniczącego lub jego zastępcy. Uchwały komisji zapadają większością głosów obecnych członków, w razie równości, rozstrzyga głos przewodniczącego.

Komisje mają prawo badać budżety, zamknięcia rachunkowe, sprawozdania i wszelkie akta i dokumenty poszczególnych związków samorządowych, tudzież ich urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw oraz przeprowadzać lustracje na miejscu przez swych delegatów i rzeczoznawców. Materjałów i informacyj obowiązane są dostarczać komisji, na jej żądanie, związki samorządowe lub ich zakłady, przedsiębiorstwa i urządzenia. Władze rządowe i samorządowe obowiązane są także do udzielania wszelkich informacyj oraz pomocy.

W zakresie akcji oszczędnościowej, po zbadaniu gospodarki, komisja uchwala wnioski oszczędnościowe dla badanego samorządu lub jego urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw, przedkładając te wnioski właściwej władzy nadzorczej i przewodniczącemu Centralnej Komisji Oszcz. - Oddł. dla Samorządu.

W zakresie akcji oddłużeniowej komisja bada wnioski: władzy nadzorczej lub interesowanych stron. Komisja bada wniosek o wszczęcie postępowania oddłużeniowego na posiedzeniu bez udziału stron i zarządza bądź wszczęcie postępowania, bądź oddalenie wniosku. Zarządzenie o wszczęciu postępowania ogłasza przewodniczący komisji w dzienniku wojewódzkim, w Monitorze Polskim i w miejscowem poczytnem piśmie. O odrzuceniu wniosku przewodniczący zawiadamia wnioskodawcę.

O posiedzeniu komisji, na którem ma być rozpatrywany plan oddłużenia, przewodniczący ogłasza w trybie przewidzianym dla ogłoszeń o wszczęciu postępowania, na dwa tygodnie przed terminem posiedzenia. Na posiedzeniu mogą strony składać wyjaśnienia, bądź osobiście, bądź przez pełnomocników.

Po rozpatrzeniu projektu planu oddłużenia i wysłuchaniu stron, które się stawią, komisja ustala plan oddłużenia lub umarza postępowanie. Plan oddłużenia, ustalony przez komisje, ogłaszany będzie w dzienniku wojewódzkim, zaś zawiadomienie o ogłoszeniu lub o umorzeniu postępowania przewodniczący ogłasza w trybie, jak powyżej.

W razie zgłoszenia sprzeciwu przeciw planowi oddłużenia, przewodniczący przesyła akta sprawy, plan oddłużenia i zgłoszone sprzeciwy, a nadto własny wniosek do Centralnej Komisji. Termin do zgłoszenia sprzeciwu wynosi 3 miesiące od daty ogłoszenia.

Interesowany związek samorządowy i władza nadzorcza, powołana do zatwierdzenia budżetu tego związku, otrzymują od komisji odpis prawomocnego planu oddłużenia. Wierzyciele związku samorządowego mogą otrzymać na żądanie wyciągi z planu oddłużenia, dotyczące ich wierzytelności, wraz z wypisem prawomocnego postanowienia, zatwierdzającego plan oddłużenia.

ORZECZNICTWO SĄDOWE I ADMINISTRACYJNE

Książeczki oszczędnościowe na okaziciela.

Po zmarłym Anatolu N. przeprowadzono postępowanie spadkowe, w trakcie czego wynikło, że po spadkodawcy pozostał wkład w Komunalnej Kasie Oszczędności m. Przemyśla. Wkład był ulokowany na książeczki wkładowe płatne okazicielowi. Książeczki te znajdowały się w ręku Alojzego S. Spadkobierca testamentowy Jan S. zażądał wciągnięcia książeczek do inwentarza spadku po Anatolu S. Ponieważ Alojzy S. temu się sprzeciwił, twierdząc, że książeczki te w chwili śmierci spadkodawcy nie były jego własnością, sprawa została przekazana na drogę postępowania sądowego. W toku instancyj sprawę rozpatrywał Sąd Najwyższy, który ustalił zasadę, że „książeczki oszczędnościowe, chociaż opiewające na nazwisko spadkodawcy, ale płatne okazicielowi, znajdujące się w chwili śmierci spadkodawcy w ręku osoby trzeciej, nie mogą być wciągnięte do inwentarza spadkowego w przypadku zaprzeczenia przez ich posiadacza, jakoby książeczki te były własnością spadkodawcy. Posiadacz tych książeczek nie może być odesłany do drogi sporu w celu udowodnienia swoich do nich roszczeń". Z orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 1934 r. (C II 1167/34) — Zbiór Orzeczeń S. N. za rok 1935, zeszyt I, poz. 55.

Zdolność wekslowa i ustawowa forma oświadczenia wekslowego; zarzut braku ustawowej formy oświadczenia wekslowego.

Na terenie Małopolski został podpisany weksel przez osobę ślepą. Ponieważ w myśl przepisów ustaw austrjackich ślepi mogą zobowiązywać się tylko w formie aktu notarjalnego, został w procesie o sumę tego wekslu zgłoszony zarzut nieważności wekslu. Sprawa oparła się o Sąd Najwyższy, który wyjaśnił, co następuje:

„Zdolność wekslowa bierna odpowiada zdolności do zaciągania zobowiązań według prawa powszechnego (art. 76 pr. weksl.). Ponieważ przepisy powszechnego prawa prywatnego na obszarze Państwa Polskiego nie zostały dotąd całkowicie zunifikowane, należy w myśl art. 76 pr. weksl. oceniać zdolność wekslową nadal na podstawie ustaw dzielnicowych. Ponieważ weksel sporny został wystawiony w Małopolsce, przeto według przepisów, w tej dzielnicy obowiązujących, należy oceniać tak zdolność do zaciągania zobowiązań wekslowych, jakoteż i wymaganą ustawą formę oświadczenia wekslowego (anal. z przepisów art. 80 i 81 pr. weksl.). Stan wzroku pozwanej w chwili podpisania spornego wekslu był tego rodzaju, iż równał się zupełnej ślepocie, i pozwana nie mogła widzieć, co podpisuje. Słuszny jest zatem pogląd prawny, że w myśl § 1 lit. e) ustawy z 25 lipca 1871 r. (Dz. p. p. Nr. 76) — austrjackiej — „na fakt podpisania przez pozwaną spornego wekslu winien był być sporządzony akt notarjalny i że dla braku zachowania tej formy zobowiązanie wekslowe pozwanej jest nieważne. Zarzut, jakoby forma aktu notarjalnego przy podpisaniu wekslu była wykluczona, jest bezzasadny, gdyż każdą czynność prawną, a taką jest także podpisanie wekslu, można ubrać w formę aktu notarjalnego.

„Zarzut nieważności zobowiązania wekslowego dla braku

ustawowej formy oświadczenia wekslowego nie jest zarzutem z art. 16 prawa wekslowego, opartym na stosunkach osobistych zobowiązanego z pierwotnym posiadaczem wekslu, lecz zarzutem opartym na przepisach prawa materjalnego, zarzutem objektywnym, i jako taki może być podniesiony skutecznie przeciw każdemu posiadaczowi wekslu, chociażby ten przy nabyciu wekslu o zachodzącej nieważności nie wiedział, gdyż **wekslowo może odpowiadać tylko ten, kto zaciągnął ważne zobowiązania wekslowe**". Z motywów orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 1934 r. (C II 590/34), wyjętego ze Zbioru Orzeczeń S. N. za rok 1934, zeszyt XII, poz. 818.

W związku z powyższem orzeczeniem należy podkreślić, że wobec wejścia w życie Kodeksu Zobowiązań, do formy oświadczeń wekslowych stosować się będą art. 109 — 114 tegoż kodeksu. Ponieważ art. 113 i 114 K. Z. zawierają ograniczenia przy zawieraniu umów przez analfabetów (nie umiejących pisać i czytać) i półanalfabetów (umiejących czytać lecz nie umiejących pisać), należy przeto przy przyjmowaniu tego rodzaju weksli bacznie przestrzegać, czy przepisana przez Kodeks Zobowiązań forma oświadczeń woli przez te osoby została zachowana. Gdyby tej formy nie zachowano, a K. K. O. weksel przyjęła, może się ta ostatnia narazić na zarzut nieważności wekslu wraz ze wszystkiemi skutkami tej nieważności.

Ostrzeżenie, wniesione do ksiąg hipotecznych z nieprawomocnej klauzuli wekslowej, przerywa bieg przedawnienia wekslowego.

Naskutek nieprawomocnej klauzuli wekslowej wniósł Bank Spółdzielczy we Włocławku ostrzeżenie do hipoteki majątku dłużnika wekslowego. Dłużnik zgłosił zarzut przedawnienia klauzuli, dowodząc, że wniesienie ostrzeżenia nie przerwało biegu przedawnienia wekslowego. Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 11 maja 1934 r. (C. I. 1683/33) zajął w tej sprawie następujące stanowisko: „że w myśl art. 103 pr. weksl. przerwanie przedawnienia roszczeń wekslowych może nastąpić nietylko wskutek czynności, przewidzianych w art. 71 tegoż prawa, lecz także wskutek podjęcia innych czynności procesowych i egzekucyjnych, przewidzianych w ustawach cywilnych i procesowych. Do tych czynności zaliczyć należy, jako środek egzekucyjny, zmierzający do realizacji praw wierzyciela, wniesienie do księgi hipotecznej ostrzeżenia w trybie art. 138 u. hip. na podstawie nieprawomocnej klauzuli egzekucyjnej, nadanej wekslowi w myśl art. 161 8 U. P. C.". A zatem, jak wynika z powyższych motywów, „wniesienie do księgi hipotecznej ostrzeżenia w trybie art. 138 u. hip. na podstawie nieprawomocnej klauzuli egzekucyjnej, nadanej wekslowi, przerywa przedawnienie roszczenia wekslowego". Z orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 1934 r. (C. I. 1683/33) — Zbiór Orzeczeń S. N. Rok 1934 — zeszyt XI, poz. 752.

Kronika Krajowa

Szczegółowy wykaz referatów na Kongres Oszczędnościowy.

Międzynarodowy Instytut Oszczędnościowy w Medjolanie rozesłał zgłoszonym delegatom na Kongres teksty referatów, opracowanych przez poszczególne kraje. Jak już pisaliśmy w Nr. 8 „Oszczędności" (str. 118) referaty „narodowe" poszczególnych krajów zostały zebrane w referatach „generalnych" po jednym dla każdego z 5-ciu zagadnień, stanowiących tematy obrad Kongresu. Poniżej podajemy spis wszystkich zgłoszonych referatów, podając nazwiska referentów.

Temat I „Kasy oszczędności a kryzys": 1) Maurice Malécot (Francja), 2) Raul Carmo e Cunha (Portugalja), 3) Delegacja Narodowej Kasy Oszczędności Rumunji, 4) Philip A. Benson (Stany Zjednocz.), 5) K. J. Kalliala (Finlandja), 6) Kazimierz Słomski (Polska), 7) Ernst Kleiner (Niemcy), 8) H. W. Bosch (Holandja), 9) James R. Fiddes (Wielka Brytanja), 10) Friedrich Thausing (Austrja), 11) Giuseppe Broglia — Enrico Masetti — Giuglio Fenoglio (Włochy), 12) Jindržich Wild (Czechosłowacja); **Erwin Gugelmeier** (Referat generalny).

Temat II „Gwarancja pożyczek hipotecznych": 1) Philip A. Benson (Stany Zjednocz.), 2) Paul Vautrin (Francja), 3) John Lachavanne (Szwajcarja), 4) Eliseo Migoya y Torre (Hiszpanja), 5) J. R. A. Buning (Holandja), 6) Francesco Terrizani i Luigi Battocchio (Włochy), 7) Hans Stigleitner i Hans Bialobuski (Austrja), 8) Otakar Cmunt (Czechosłowacja); **Fausto Bianchi** (Referat generalny).

Temat III „Polityka stopy procentowej w kasach oszczędności": 1) Eugène Bocheux (Francja), 2) Maurice Van Grunderbeeck (Belgja), 3) Giuseppe Caffarelli i Miari de Cumani (Włochy), 4) Delegacja Narodowej Kasy Oszczędności Rumunji, 5) Philip A. Benson (Stany Zjednocz.), 6) Raul Carmo e Cunha (Portugalja), 7) Felix Frey (Austrja), 8) Erwin Gugelmeier (Niemcy), 9) Albin Žak (Czechosłowacja); **Charles Krug** (Referat generalny).

Temat IV „Oszczędność a ubezpieczenie na życie": 1) Henry Charrière (Francja), 2) Zygmunt Konopka (Polska), 3) Carl M. Spencer (Stany Zjednocz.), 4) E. C. C. Evans (Wielka Brytanja), 5) Erwin Gugelmeier (Niemcy), 6) Umberto Pepi i Giovani Misco (Włochy), 7) Josef Zich-Rosenfeld (Czechosłowacja), 8) Francisco Ruiz de Diego (Hiszpanja); **Henryk Gruber** (Referat generalny).

Temat V „Oszczędność szkolna": 1) Maurice Bellemain (Francja), 2) Jules Frédéric (Belgja), 3) Thomas Henderson (Wielka Brytanja), 4) P. L. Slis (Holnadja), 5) Poul Mueller (Danja), 6) John W. Sandstedt (Stany Zjedn.), 7) Fausto Bianchi (Włochy), 8) Marjan Wł. Tułacz (Polska), 9) Delegacja Narodowej Kasy Oszczędności Rumunji, 10) Alois Žipek (Czechosłowacja), 11) M. A. Tola (Finlandja), 12) Mateo Bernardo Sagasta (Hiszpanja), 13) J. J. Jönsson (Szwecja); **H. Oliver Horne** (Referat generalny).

Jak z powyższego widać, referatów zgłoszono dużo, bo aż 50, poza 5 referatami generalnemi. Zagadnieniu kryzysów poświęcono 12 referatów, hipotekom 8, stopie procentowej 9, ubezpieczeniom 8 i oszczędności szkolnej 13.

Jeżeli chodzi o udział poszczególnych państw, to na Francję, Stany Zjednoczone, Włochy i Czechosłowację przypada po 5 referatów „narodowych", na Polskę, Niemcy, Rumunję, Holandję, Wielką Brytanję, Austrję i Hiszpanję po 3,

po 2 referaty zgłosiły: Portugalja, Belgja i Finlandja, oraz po 1: Szwajcarja, Danja i Szwecja. Generalne referaty objęły: Niemcy, Włochy, Francja, Polska i Wielka Brytanja.

Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów Polskiego Banku Komunalnego S. A.

W dniu 11 b. m. w lokalu Banku w Warszawie odbyło się zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów Polskiego Banku Komunalnego. Zgromadzenie zagaił prezes Rady Nadzorczej p. Piotr Drzewiecki, podkreślając, że w r. b. Polski Bank Komunalny zamyka 15-letni okres działalności i podnosząc znaczenie stałości kierownictwa instytucji. Na przewodniczącego jednogłośnie zaproszono starostę powiatu Warszawskiego p. Mieszkowskiego, na asesorów prezydenta m. Włocławka p. Mystkowskiego i dyrektora K. K. O. w Białymstoku p. Wysockiego.

Sprawozdanie w imieniu Zarządu złożył p. prezes Juljusz Zdanowski, nadmieniając, że w roku sprawozdawczym życie gospodarcze wykazało pewne cechy stabilizacji.

Bilans handlowy w r. 1934 wskazuje nadwyżkę eksportu nad importem w wysokości 178 milj. Wobec powszechnej ucieczki od chwiejącego się dolara, wszelkie rozrachunki dokonywane były w walucie polskiej, która stała się jedynym środkiem płatniczym zarówno w obrotach bieżących, jak i w tranzakcjach, zawieranych na dłuższe terminy. Stały wzrost wkładów w instytucjach oszczędnościowych spowodował obniżenie stopy procentowej od udzielanych przez instytucje finansowe kredytów.

W gospodarce samorządów, z któremi najściślej związana jest działalność Polskiego Banku Komunalnego, należy podkreślić już widoczną w roku ubiegłym tendencję przystosowania wydatków do osiągalnych dochodów i zrównoważenia budżetu. Do najważniejszych wydarzeń roku ubiegłego w życiu samorządów należy rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.X.1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych. Stosownie do tego rozporządzenia zaległe od pożyczek krótkoterminowych i długoterminowych raty, odsetki, prowizje i inne należności uboczne podlegają na wniosek zainteresowanego samorządu konwersji na pożyczki długoterminowe, a odsetki za zwłokę, poczynając od 1 kwietnia 1934 r. zostają umorzone. Zarząd Banku w całej rozciągłości zdaje sobie sprawę zarówno z powagi tej akcji, jak związanych z nią dla instytucyj kredytowych ciężarów, lecz żywi nadzieję, że nie zacieśniając zakresu swej działalności, spełni nowe zadanie ku pożytkowi samorządów i ich gospodarki, zgodnie z intencją i celem rozporządzenia.

Polski Bank Komunalny, doceniając coraz donioślejszą rolę Komunalnych Kas Oszczędności, w roku sprawozdawczym starał się obsługiwać je normalnie, a w razie potrzeby zwiększenia środków obrotowych, przychodził im nieraz z wydatną pomocą.

W roku sprawozdawczym daje się zauważyć wzrost zasobów gotówkowych Banku, przy równoczesnem coraz bardziej zmniejszającem się wykorzystaniu redyskonta. Gdy w r. 1933 redyskonto weksli wyrażało się sumą 3.238.838,23 zł., bilans na dzień 31 grudnia 1934 r. wykazuje zaledwie zł. 789.204,49 zł. Stan wolnej gotówki, wyrażający się w roku ubiegłym sumą zł. 2.490.233,68, podniósł się do zł. 3.290.269,11. Pozatem znaczne sumy były ulokowane przez Polski Bank Komunalny w biletach skarbowych. Bilans za rok ubiegły wzósł o zł. 6.151.606,29. Czysty zysk wynosi zł. 211.921,33, a łącznie z zyskiem lat ubiegłych (192.660,90 zł.) wynosi zł. 404.582,23. Z zysku powyższego uchwalono przeznaczyć na dywidendę dla akcjonarjuszów 2 proc., czyli — 100 tys. Na kapitał zapasowy zł. 58.808,17, na specjalny fundusz rezerwowy — zł. 17.113,16, do uznania Rady Nadzorczej zł. 36.000, do zysków na r. 1935 przenosi się sumę zł. 192.660,90.

Stwierdzić należy, że w okresie ostatnich kilku lat Bank rozwijał się pomyślnie i poważnie rozszerzał zakres swej działalności; świadczą o tem wymownie cyfry: fundusz rezerwowy, fundusz amortyzacyjny i kapitały zapasowe, podniosły się z zł. 875.111 do zł. 1.658.440,31. Suma bilansowa ze zł. 57.470.780,02 wzrosła do zł. 83.479.258,72. Wkłady i lokaty z zł. 32.949.161,30 podniosły się do sumy zł. 57.915.674,85. Suma obligacyj Banku w obiegu z 12.049.652 do zł. 16.044.275.

Na wniosek Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej Walne Zgromadzenie zatwierdziło sprawozdanie, bilans, rachunek zysków i strat, udzielając władzom Banku pokwitowania z dokonanych czynności w roku sprawozdawczym oraz wyrażając Zarządowi uznanie za kierownictwo. Następnie zatwierdzono budżet wydatków na r. 1935 w sumie zł. 912 tys.

W wyborach do Rady Nadzorczej wybrani zostali ponownie pp.: Władysław hr. Dzieduszycki z powiatu Stanisławowskiego, Mieczysław Szczepkowski, prezes Zarządu K. K. O. m. st. Warszawy, Stanisław Wasiak, prezydent m. Płocka, zaś po raz pierwszy — pp.: Mikołaj Dolanowski, dyrektor Funduszu Pracy i Juljusz Kulski, wiceprezydent m. st. Warszawy.

W wyborach do Komisji Rewizyjnej powołano ponownie pp.: Zygmunta Chudzyńskiego, dyrektora K. K. O. m. Łodzi, starostę Jana Gadomskiego, prezydenta Mystkowskiego z Włocławka, Józefa Przybyszewskiego prezesa Zarządu Międzykomunalnego Związku Zakładów Psychjatrycznych woj. Warszawskiego, oraz po raz pierwszy — p. starostę Pełczyńskiego.

Tymczasowe wyniki subskrypcji Pożyczki Inwestycyjnej.

Według meldunków, nadesłanych Delegatowi dla spraw Pożyczki Inwestycyjnej do dnia 10 b. m. włącznie, subskrypcja tej pożyczki osiągnęła zł. **238.647.400.** W tej sumie zadeklarowano w obligacjach Pożyczki Narodowej zł. 63.842.000. Wobec powyższego suma gotówkowa Pożyczki Inwestycyjnej, preliminowana na 150 milj. zł., zgodnie z dotychczasowemi meldunkami, została pokryta z nadwyżką.

Wciągu nocy na dzień 11 maja napływały dalsze meldunki, które zwiększyły ogólną kwotę zasubskrybowaną o przeszło 2 miljony zł. Ponieważ meldunki z placówek napływały jeszcze w dalszym ciągu, a wiele osób i przedsiębiorstw zadeklarowało pewne sumy na Pożyczkę, lecz ze względów technicznych nie wpłaciło pierwszej raty, wobec czego sumy przez nie zadeklarowane nie są objęte jeszcze ewidencją, — przeto podana wyżej kwota subskrypcji ulegnie niewątpliwie dalszemu zwiększeniu.

Jeżeli chodzi o subskrypcję za pośrednictwem K. K. O. i z ich funduszów własnych, nie mamy jeszcze dokładnych danych; według prowizorycznych obliczeń suma subskrypcji w samych tylko Kasach na terenie Związku Warszawskiego wyniesie ok. 20 miljonów zł.

Wzrost wkładów w spółdzielniach kredytowych.

Według danych, zebranych przez Radę Spółdzielczą, wkłady oszczędnościowe w spółdzielniach kredytowych w ciągu lutego r. b. wykazały wzrost o 1.528 tys. zł. Jest to pierw-

szy od kilku miesięcy fakt zwyżki wkładów, gdyż od dłuższego czasu odbywał się w spółdzielniach kredytowych niewielki wprawdzie, lecz stały odpływ sumy wkładów oszczędnościowych. W szczególności zwyżkę wkładów wykazują spółdzielnie Unji Związków Spółdzielczych, a mianowicie o 1.734 tys. zł., spółdzielnie niemieckie o 313 tys. zł. i ukraińskie o 192 tys. zł. Zmniejszenie sumy wkładów wykazują jedynie spółdzielnie żydowskie, a mianowicie o 610 tys. złotych.

Wiadomości zagraniczne

Kasy a samorządy w Jugosławji.

Dekret z 23 listopada 1934 r. przyznał samorządom poręczającym środki postępowania na wypadek trudności finansowych kas oszczędności. Pomocy ze strony związku samorządowego mogą domagać się kasy, których stan majątkowy jest zdrowy, a tylko nie posiadają dostatecznej płynności, aby wywiązać się z zobowiązań. W takich wypadkach mogą uzyskać moratorjum. W razie strat, minister nadzorczy może zażądać od związku poręczającego, w ciągu dni 20 od zażądania pomocy przez kasę, aby przedsiębrał odpowidenie środki, celem zapewnienia kasie płynności. W tym celu związek poręczający może wstawić do swego budżetu potrzebne sumy, bądź też wypuścić np. obligacje hipoteczne, zabezpieczone na pierwszem miejscu nieruchomościami samorządu. Procenty i spłaty tych obligacyj korzystać będą z prawa pierwszeństwa wobec wszystkich pozostałych wierzycieli związku poręczającego.

Kasy oszczędności w Jugosławji są największymi wierzycielami samorządów, mianowicie posiadają one 44.9% ogółu zobowiązań gmin wiejskich i 21,2% zobowiązań miast, jeżeli zaś idzie o miasta Zagreb i Lublanę — to wierzytelności kas wynoszą nawet 56,3% i 73,8%. Razem wierzytelności kas z tego tytułu wynoszą 450 milj. dinarów. Zadłużenie samorządów w Państwowym Banku Hipotecznym wynosi 428 milj., a u kapitalistów zagranicznych (głównie miasto Belgrad) — 286,5 milj. dinarów.

Kasy oszczędności zaangażowane są również w finansowaniu robót publicznych w miastach i wioskach banowiny Drawskiej. Liczba wykonanych objektów sięga 1500 (szkoły, studnie, drogi, koleje, kościoły i t. d.), nie licząc licznych domów mieszkalnych i zabudowań gospodarskich, budowanych z pożyczek udzielonych przez kasy na procent zniżony.

Nowe przepisy o wkładach oszczędności w Niemczech.

Ustawa bankowa z 5.XII.1934 r. wprowadziła szereg ważnych przepisów o operacjach oszczędnościowych (p. artykuł w poprzednim N-rze „Oszczędności"). Szczególnie dużą zmianę w dotychczasowym stanie rzeczy wprowadził przepis, stanowiący, że wypłaty wkładów oszczędnościowych bez wypowiedzenia instytucja może uskuteczniać tylko do sumy 300 Rm. na jedną książeczkę w ciągu miesiąca. „Wypłata kwoty wyższej wymaga wypowiedzenia". Obecnie Urząd Nadzorczy ustalił terminy wypowiedzenia wkładów oszczędnościowych: wynoszą one, o ile statut lub umowa nie przewiduje dłuższych terminów, przy wypłatach od 300 do 1.000 Rm. jeden miesiąc, przy wypłatach wyższych — trzy miesiące. Przytem w pierwszym wypadku (wypowiedzenie 1 mies.) w ciągu miesiąca nie można wypowiedzieć więcej, niż 1000 Rm. W okresie przejściowym do końca roku bieżącego wolno jest wypłacić w ciągu miesiąca na jedną książeczkę 1000 Rm. bez wypowiedzenia.

Głos przeciw dewaluacji.

W jednym z ostatnich numerów znanego pisma finansowego „Le Capital" z 17.IV b. r. zabiera głos w sprawie dewaluacji pieniądza p. poseł Reibel, b. minister Francji, pisząc między innemi:

„Nie wierzę w dobrodziejstwa dewaluacji. Jestem przeświadczony o zniszczeniach, jakie niechybnieby za nią poszły. Najpierw przychodzą mi na myśl wszyscy ci, którzy zaufali naszej walucie, drobni rentjerzy i emeryci różnego rodzaju. Wielu z nich zostało już dotkniętych pewnemi amputacjami. Jak żądać od nich nowej ofiary?

Następnie, nawet z punktu widzenia całości gospodarstwa krajowego sądzę, że dewaluacja może być podniętą do bardzo tylko efemerycznego rozpędu. Cokolwiek się mówi i cokolwiekby się uczyniło, dewaluacja podniesie koszty utrzymania, wszystkie stałe płace zmniejszą swą siłę kupna.

Wierzę tylko w jedno lekarstwo i wierzę w nie z całych sił — powiem z całego serca — to jest zmniejszenie ciężarów, które obciążają produkcję, wymianę i przewóz. Jedynie zmniejszenie tych ciężarów (podatki, procenty, ubezpieczenia etc.) położyć może kres tej paradoksalnej sytuacji, że produkt, nie opłacający się wytwórcy, jest za drogi dla konsumenta.

Tylko tą drogą i jedynie tą drogą, można zwalczyć ogólne zmniejszenie spożycia, które daje tylko pozory nadprodukcji.

Wszystko, co będzie zrobione w tej dziedzinie, będzie zbawienne i usłuży finansom publicznym. Wydajność podatków będzie naprawdę pożyteczna, gdy będą one zmniejszone, odbudowa obrotów jedynie może zwiększyć objętość przedmiotów, nadających się do opodatkowania; w miarę ich równocześnie zmniejszać się będą wciąż wzrastające dziś obciążenia na rzecz bezrobocia.

Tu jest droga wyjścia".

Wyniki sanacji banków amerykańskich.

Urząd nadzoru banków w Waszyngtonie stwierdza, że rozpoczęta po kryzysie bankowym w 1933 r. sanacja amerykańskich banków narodowych została ukończona. Liczba czynnych w dn. 15 marca 1933 r. (t. j. dniu zniesienia moratorjum bankowego) banków narodowych, wynosząca 4.522, podniosła się w końcu 1934 r. do 5.490. Suma zaś powierzonych im wkładów wzrosła w tym czasie o 4.590,5 milj. dol. czyli o 28%, dochodząc do 20.906,2 milj. dol.

Do tej sanacji przyczyniła się daleko idąca pomoc finansowa ze strony państwa. Z rocznego sprawozdania Reconstruction Finance Corporation wynika, że amerykańskie banki narodowe uzyskały do końca 1934 r. od państwa kredytów na ogólną sumę 1.812,7 milj. dol., z czego zwróciły już 1.180,5 milj. dol. „Refico" jednak dała im w zamian zato do dyspozycji znaczne środki pieniężne w drodze przejęcia udziałów. Do 1934 r. wartość przejętych uprzywilejowanych akcyj 6.967 banków doszła do 1.148 milj. dol.

STATYSTYKA

Wkłady w instytucjach kredytowych za IV kwartał 1934 r. według danych G. U. S.

Miljony złotych.

Nazwa instytucji Rodzaj wkładów	1930	1931	1932	1933	1934			
	31. XII	31. XII	31. XII	31. XII	31. III	30. VI	30. IX	31. XII
Ogółem	**3 039,3**	**2 686,0**	**2 723,1**	**2 749,2**	**2 814,0**	**2 767,5**	**2 853,1**	**2 996,8**
Bank Polski [a]	**162,4**	**190,5**	**196,3**	**224,5**	**195,0**	**165,2**	**167,5**	**187,6**
Bank Gospodarstwa Krajowego [b] .	**243,1**	**238,7**	**261,1**	**236,8**	**279,0**	**272,5**	**278,0**	**314,4**
Wkłady terminowe	103,7	98,0	97,2	67,1	92,8	85,5	78,8	91,6
„ czekowe	81,8	88,4	105,7	101,4	117,7	115,5	127,4	145,1
„ oszczędnościowe i asygnaty kasowe	35,0	46,4	53,0	55,0	57,8	56,8	60,9	63,5
Salda kredytowe rach. bieżących . .	22,6	5,9	5,2	13,3	10,7	14,7	10,9	14,2
Państwowy Bank Rolny [b]	**62,3**	**62,9**	**60,5**	**97,1**	**93,5**	**110,7**	**109,3**	**111,0**
Wkłady terminowe	29,6	32,4	31,2	58,6	56,9	66,0	64,9	61,0
„ czekowe	31,2	27,7	27,0	36,5	34,1	39,4	38,7	44,2
Salda kredytowe rach. bieżących . .	1,5	2,8	2,3	2,0	2,5	5,3	5,7	5,8
Banki komunalne [c]	**68,5**	**62,5**	**63,8**	**72,1**	**72,8**	**76,2**	**77,8**	**78,7**
Wkłady terminowe	57,3	50,9	52,1	56,4	58,2	64,6	64,8	64,1
„ à vista	6,7	8,7	8,1	11,1	7,8	7,7	8,2	8,3
Salda kredytowe rach. bieżących . .	4,5	2,9	3,6	4,6	6,8	3,9	4,8	6,3
Banki akcyjne [d]	**1 020,2**	**611,7**	**527,5**	**449,7**	**445,2**	**447,7**	**471,4**	**468,0**
Wkłady terminowe	382,2	209,3	185,1	124,0	122,8	121,9	124,3	127,5
„ bezterminowe	395,4	229,7	203,6	188,1	197,5	198,0	205,9	218,1
Salda kredytowe rach. bieżących . .	242,6	172,7	138,8	137,6	124,9	127,8	141,2	122,4
Oddziały zagranicznych banków akcyjnych	**71,5**	**55,9**	**52,6**	**50,7**	**55,6**	**47,9**	**46,2**	**49,7**
Wkłady terminowe	22,9	8,1	8,5	6,4	10,0	7,6	8,2	9,6
„ bezterminowe	20,1	14,5	12,4	10,3	10,3	10,9	11,2	11,3
Salda kredytowe rach. bieżących . .	28,5	33,3	31,7	34,0	35,3	29,4	26,8	28,8
Pocztowa Kasa Oszczędności . . .	**431,3**	**509,8**	**622,9**	**713,5**	**752,6**	**747,6**	**779,3**	**858,1**
Wkłady oszczędnościowe [e]	253,7	332,2	444,9	506,5	525,9	548,8	575,0	624,4
„ czekowe	177,6	177,6	178,0	207,0	226,7	198,8	204,3	233,7
Kasy Oszczędności [f]	**582,1**	**603,3**	**627,9**	**614,6**	**619,3**	**631,4**	**645,3**	**664,3**
Wkłady oszczędnościowe	535,0	559,4	582,4	570,6	576,2	586,2	597,7	611,8
Salda kredytowe rach. bieżących . .	47,1	43,9	45,5	44,0	43,1	45,2	47,6	52,5
Spółdzielnie kredytowe [g]	**392,4**	**346,4**	**306,5**	**286,3**	**295,6**	**262,8**	**272,6**	**259,8**
Centralna Kasa Spółek Rolniczych .	**5,5**	**4,3**	**4,0**	**3,9**	**5,4**	**5,5**	**5,7**	**5,2**
Wkłady na książeczkach i asygnaty kasowe	1,1	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Salda kredytowe rach. bieżących . .	4,4	3,5	3,1	3,0	4,4	4,5	4,7	4,2

a Rachunki żyrowe bez rachunków kas skarbowych, urzędów celnych i Ministerstwa Skarbu. *b* Bez lokat skarbowych. *c* Polski Bank Komunalny w Warszawie i Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. *d* Do końca 1932 r. banki akcyjne i 5 największych domów bankowych, od 1. I. 1933 r. banki akcyjne i 7 największych domów bankowych, od 1. I. 1934 r. banki akcyjne i 8 największych domów bankowych. *e* W tem sumy t. zw. III waloryzacji, w dn. 31. XII. 1934 roku wysokość ich wynosiła 23,2 milj. zł. *f* Miejskie, wojewódzka i powiatowe, oraz dwie niekomunalne, bez gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych. *g* Według Biuletynu Rady Spółdzielczej, obejmującego spółdzielnie należące do związków rewizyjnych. Ze względu na zmieniającą się liczbę spółdzielni, objętych statystyką Rady Spółdzielczej, dane za poszczególne kwartały są częściowo nieporównywalne.

NADESŁANE

„Bank" — miesięcznik poświęcony bankowości i zagadnieniom finansowym. W numerze 4-tym (kwietniowym) podaje w dziale artykułowym: „Z doświadczeń belgijskich" — Dr. J. Dziewanowski; „Spadek belgi a stałość złotego" — M. Drybiński; „Bankierzy i deflacja"; „Działalność B. G. K. w 1934 r."; „Działalność P. K. O. w 1934 r.". W dziale techniki i organizacji bankowej: „Manipulacja w wydziale giełdowym" — L. Razowski. Całość numeru uzupełniają zagadnienia bieżące, przegląd konjunktury krajowej i zagranicznej, kronika, przegląd prasy i piśmiennictwa (polemika i recenzje), bilanse bankowe oraz statystyka.

„Przegląd Gospodarczy", zeszyt 9 zawiera: „Odezwa Centralnego Związku Przemysłu Polskiego do zakładów przemysłowych w sprawie Pożyczki Inwestycyjnej"; „Przegląd sytuacji" — E. R.; „Względy moralne a zasady likwidacji zaległości podatkowych" — B. O.; „Polski przemysł naftowy w 1934 r." — Inż. Stanisław Zarzecki; „Z gospodarczego położenia Niemiec" — Dr. Karol Thaler; „Światowe wydobycie ropy w 1934 r." — J. Fryc. Poza tem zeszyt zawiera: Notatki, Rynek pieniężny, Rynki towarowe oraz Kronikę.

Drukarnia Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Warszawa, ul. Dobra Nr. 28.